

THEO S O F I A

nr 5 • oktober 2008
jaargang 109

In dit nummer:

**Antwoorden op
enkele vragen
aan
Radha Burnier |**

**Ethiek –
het overbruggen
van vrijheid en
verantwoordelijkheid
Paul Zwollo |**

**Kunst, Kandinsky en
Zelftransformatie
John Algeo |**

**De ethiek van
mededogen
Tom Davis |**

**De aard van
onze vrijheid
Joy Mills |**

**De cyclische wet en
onze lotsbestemming
Sharmila S. Parulkar |**

**Het bevrijden
van de geest
Trân-Thi-Kim Diêu |**

Wie was...I.K. Taimni |

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningingen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 109 nummer 5, oktober 2008
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Wies Kuiper,
Els Rijnaker (hoofdred.)

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen:

Nederland en België voor
2008: € 25,-

Daarbuiten worden verzendkosten extra in rekening gebracht. Administratiekosten bij herinnering bedragen € 5,-
Losse nummers € 4,25
excl. evt. verzendkosten.

Zetwerk:

Willy van Vledder
Omslag en kleur:
Richard van Dijk
Druk: A-D Druk bv / Zeist

© 2008

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Inhoud

Antwoorden op enkele vragen aan Radha Burnier	179
Ethiek – het overbruggen van vrijheid en verantwoordelijkheid Paul Zwollo	183
Kunst, Kandinsky en Zelftransformatie John Algeo	188
De ethiek van mededogen Tom Davis	193
De aard van onze vrijheid Joy Mills	197
De cyclische wet en onze lotsbestemming Sharmila S. Parulkar	203
Het bevrijden van de geest Trân-Thi-Kim Diêu	206
Wie was... I.K. Taimni	210
Verenigingsnieuws	212
Adressen Theosofische Vereniging	219

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, of op enig andere
wijze, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting
gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen.

Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Antwoorden op enkele vragen aan Radha Burnier

Vraag: Kan geestelijke regeneratie nog plaats vinden binnen de Theosophical Society (TS) nu die organisatie star en oud, zelfverzekerd en comfortabel is geworden?

Antwoord: Er is zeker een gemis aan vitaliteit in de TS. De ware energie komt van het contact met onze eigen diepzinnigheid. Dat contact ontstaat door zuivere observatie en door het bezig zijn met het ontdekken van de waarheid. Het houdt in dat het denken onbaatzuchtig bezig is met dat wat essentieel en fundamenteel is.

Een groot aantal leden realiseert zich eigenlijk niet dat het werk waaraan ze zich denkt te wijden zeer serieus en veelbetekenend is. Dat is misschien onvermijdelijk, omdat tijdens een reeks van incarnaties de gewoonte is ontstaan om zich aan het oppervlakke te binden en daardoor geen belang te hechten aan het essentiële. Wij ondervinden allemaal de aantrekking van die twee richtingen. Het is daarom belangrijk dat we elkaar helpen om onze aandacht zuiver te richten en ons eraan te houden, zodat we een onder-

linge verstandhouding krijgen. Zo kunnen wij leren om waakzaam te blijven.

Het is onze directe taak om met geduld en genegenheid te helpen om de bewuste waarneming tevoorschijn te roepen en te doen groeien, in onszelf en in anderen. We kunnen dat doen tijdens ontmoetingen met mensen en door met hen te praten.

Vraag: Alhoewel ik veel theosofische boeken gelezen heb, vond ik nergens toespelingen op seksuele relaties buiten het huwelijk. De kerk leert dat het lichaam van de mens beschouwd moet worden als de woning van de Heilige Geest. Maar nu ontstaan er nieuwe ideeën en de mensen voelen zich vrij om zich over te geven aan promiscuïteit en aan abnormale seksuele praktijken, met als enige voorwaarde dat dit geen morele schade mag berokkenen aan een ander. Hebt u daar commentaar op?

Antwoord: De manier van leven die verlangd wordt voor spirituele groei en inzicht heeft niets te maken met het feit dat bepaalde ideeën in een bepaalde maatschappij of tijd worden aangehangen. Het is tegenwoordig de gewoonte om een ongebonden leven te leiden en de naam 'vrijheid' te geven aan het najagen van genot. Begeerte leidt op het externe niveau tot wedijver en strijd. Zij vernietigt ook de innerlijke stabiliteit en de rust van het denken, het enige dat het waarnemen van de Waarheid mogelijk maakt. Begeerte kan zich manifesteren op het gebied van voedsel en van voorwerpen, op de sociale situatie, op maatschappelijk succes en op lichamelijk genot. De onweerstaanbare neiging om bevrediging te zoeken in seksualiteit leidt naar het proberen om meer bevrediging te zoe-

ken in meer dan één seksuele relatie. Overspel kan de ander pijn doen, maar het raakt ook jezelf, omdat het voortkomt uit begeerte en dat is vanuit het geestelijke oogpunt gezien vernietigend. Geestelijke ontwikkeling brengt de vervolmaking van het zelf voort en een groeiende bevrijding van uiterlijke schijn.

Degene die het geestelijk pad wil volgen moet leren het geluk in zichzelf te vinden, in plaats van zich te richten op het genot dat van buitenaf op hem afkomt.

Ik denk dat het christelijke idee dat het lichaam een tempel is waarin de Heilige Geest woont een gedeeltelijke waarheid bevat. Men moet het lichaam niet mishandelen door genot of door overdreven strengheid want het beide zijn onwaardig, gaf de Heer Boeddha aan.

Vraag: Wat is de werkelijke betekenis van het tweede doeleinde van de vereniging: het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap?

Antwoord: Ik denk dat het belangrijk is om de drie doeleinden van de TS te zien in hun totale betekenis en niet in brokstukken. Er wordt niet aan de leden van de vereniging gevraagd om een hoog niveau te bereiken in de vergelijkende studie van godsdiensten, wijsbegeerte en wetenschap. Er zijn veel universiteiten waar men de vergelijkende godsdienststudie en de studie van filosofie en wetenschap doceert. Het is ondoenlijk om goed geïnformeerd te zijn over alle verschillende filosofieën en over de talrijke wetenschappelijke disciplines die momenteel een opmerkelijke uitbreiding kennen. De TS is vooral betrokken bij de dageraad van wijsheid die aan de horizon

van het bewustzijn van de mens verschijnt. De vergelijkende studie van godsdiensten behandelt gewoonlijk alle bijzonderheden van ontwikkelde en primitieve religies waarvan sommige bijkomstig zijn en andere niet. Men verdoet zijn tijd met dat alles te bestuderen als men er niet zijn beroep van wil maken. Wat we in onze theosofische loges met de wetenschap, filosofie en religie moeten doen, is die waarheden en principes eruit halen die essentieel zijn voor de groei van wijsheid. Als bijvoorbeeld dankzij de vergelijkende studie van godsdiensten begrip ontstaat van de onderliggende eenheid, en daardoor het idee van eenheid een sturend beginsel wordt in onze manier van leven, dan is die studie de moeite van het ondernemen waard.

Vraag: In het hart van elke lering ligt de liefde. Dit veronderstelt dat er een 'ik', een 'mij' is die van een ander dan zichzelf houdt. Toch schijnt het dat het 'ik' een spiritueel obstakel vormt. Kunt u dat verklaren?

Antwoord: De gebruikte woorden zijn niet belangrijk, maar het schijnt dat degene die de vraag gesteld heeft het volgende probleem heeft: hij neemt aan dat er een 'ik' is die van een ander houdt, maar dat het 'ik' een hindernis voor liefde is en dat het lijkt op een tegenstrijdigheid. In werkelijkheid is er geen tegenstrijdigheid omdat er, vanuit het geestelijke gezien, geen liefde kan zijn daar waar een 'ik' is. We denken en geloven dat daar liefde is en misschien is er een klein druppeltje van dat wat liefde is. Het is misschien de schaduw van liefde. Dat wat wij liefde noemen is dikwijls de corrupte staat van het denken met altijd de verwachting van een wederkerigheid: degene die liefheeft – of die denkt lief

te hebben – verlangt wederkerig bemind te worden. Maar hij of zij wil precies bemind worden op de manier die hij of zij verlangt. Zo niet, dan zeggen we: 'Die ander houdt niet echt van mij'. Er zijn allerlei van deze complicaties, de jaloezie, de teleurstelling en de hoop die opgeroepen worden door de verwarring die wij liefde noemen. Als er werkelijke liefde is, is er geen ik. Krishnamurti zei: 'Daar waar het ik is, is de liefde afwezig'.

Ook kan de opvatting van degene die de vraag stelt bedrieglijk zijn. Die zegt: 'Als er liefde is, ben ik het die bemint.' In één van de grote boeddhistische teksten staat een interessante dialoog. De dialoog komt voort uit het beeld dat gewoonlijk de bodhisattva voorstelt (Ganesha: hij wiens wezen – sattva – licht – bodhi – is) als iemand die elk verlangen los heeft gelaten, behalve het verlangen om anderen te verlossen van het lijden. In een dialoog tussen zeer intelligente personen komt deze uitspraak voor: '*Als de bodhisattva anderen verlangt te helpen is hij geen bodhisattva*'. Omdat er geen ander bestaat in het beeld van de ware bodhisattva, wil hij slechts het lijden doen verdwijnen. Al het lijden komt voort uit onbekendheid met de waarheid, dus het doen verdwijnen van onwetendheid is het enige dat telt.

Daarom kunnen we zeggen dat er in het hart van alle grote leringen geen liefde ligt in de gewone zin waarin wij aan liefde denken. Het gaat over de staat van bewustzijn waarin geen enkele afscheiding bestaat, geen enkel besef van gescheiden zijn in een diepzinnig bewustzijn, een grondig gewaar zijn van eenheid.

Er zijn filosofen die bezwaar hebben tegen het woord 'eenheid' omdat elk woord een tengeheel veronderstelt. Als

we zeggen 'eenheid' moet er ook het tegenovergestelde van eenheid zijn. Maar er bestaat een transcendentale staat van bewustzijn die uitstijgt boven tegenstellingen. De *Bhagavad Gita* spreekt daarover, net als Krishnamurti. Het is als een uitstraling, een uitvloeisel dat van binnenuit komt, zoals het licht van de zon. Deze vergelijking wordt gemaakt in de traditionele geschriften. De liefde wordt niet gestuurd naar iemand anders, de liefde wordt ontvangen door iedereen die ontvankelijk is.

Natuurlijk houdt iemand de stralen van de zon tegen als hij een paraplu

opsteekt: dat is zijn zaak, maar de zon zelf kiest niet. Er staat ook iets vergelijkbaars in de bijbel: De Heer laat de regen vallen op de rechtvaardige en op de onrechtvaardige. De liefde is ook zo. In het gewone taalgebruik gebruiken we het woord 'liefde' als we een beetje affectie hebben voor iemand, het is een manier van uitdrukken, maar het is niet de liefde waarover de geestelijke leringen spreken.

Uit: *Le Lotus Bleu*,
augustus-september 2006
Vertaling: FvI

Het zoeken naar zelfkennis in theosofische zin houdt niet in alleen met zichzelf bezig zijn, wat ons van de medemens afscheidt. Het is het onderzoek van datgene in ons wat we gemeen hebben met anderen, van dat Goddelijke, waardoor wij een werkelijke geestverwantschap hebben met anderen in plaats van een oppervlakkige en altijd teleurstellende communicatie.

Danielle Audoin

Ethiek – het overbruggen van vrijheid en verantwoordelijkheid

– Paul Zwollo

Verantwoordelijkheid kan gedefinieerd worden als de positie van verantwoordelijk of toerekeningsvatbaar zijn; een toestand waarin je rekenschap moet afleggen over wat je op je geweten hebt of wat men je toevertrouwd heeft. Het betekent ook het vermogen om aan verplichtingen te voldoen of te handelen zonder autoriteit boven je of begeleiding. Bovendien is dit het vermogen om onderscheid te maken tussen juist en onjuist – ethisch onderscheidingsvermogen. Natuurlijk is het in de eerste plaats het aanvaarden van de volle verantwoordelijkheid voor ons eigen leven en al wat dit omvat.

Paul Zwollo was een trouw lid van de Nederlandse afdeling, die verscheidene functies bekleedde in Nederland en in Adyar. Deze voordracht werd gehouden op het Europese Congres in Porto, Portugal, in september 2004.

Wanneer wij het bovenstaande toepassen op onze dagelijkse leefomstandigheden, gaat het om het gevoel van verantwoordelijk zijn voor het welzijn van onze medemens, op vrijwillige basis en vanuit een positie van volledige vrijheid. Het spreekt vanzelf dat de keus om op zo'n manier te handelen voortkomt uit inzicht en onderscheidingsvermogen, ontwikkeld uit de vele ervaringen die wij doorgemaakt hebben in dit leven en in vorige incarnaties. Volgens de theosofie is ons huidig begripen het resultaat van al deze ervaringen die tijdens vorige levens opgeslagen zijn in het causaal lichaam dat, samen met de monade of atma-boeddhi, het hoger zelf vormt. Het is dat deel van onze zevenvoudige samenstelling dat steeds opnieuw geboren wordt in een reeks incarnaties, waarbij elke keer het spirituele inzicht, verworven in het vorige leven op aarde, wordt opgeteld.

De derde doelstelling van *De Geheime Leer* rept over 'de verplichte pel-

grimstocht van elke ziel, een vonk van de universele overziel, door de cyclus van incarnatie, of noodzaak, in overeenstemming met de cyclische of karmische wet, gedurende de gehele tijdspanne. De wet van cycliciteit is dus één van de voornaamste factoren bij het mogelijk maken van onze groei in verantwoordelijkheid en spirituele rijpheid. Een commentaar van mevrouw Blavatsky op deze derde doelstelling luidt dat *'de kernleerstelling van de esoterische filosofie geen voorrechten of speciale gaven in de mens toestaat, behalve die welke door zijn eigen ego verworven zijn door persoonlijke inspanning en verdienste, in de loop van een lange reeks metempsychoses en reïncarnaties.'*

Dit groeiend bewustzijn maakt deel uit van het leven van ieder mens en leidt uiteindelijk tot een denkvermogen dat het hele universum omvat. Verantwoordelijkheid is een eerste vereiste om dit proces vruchtbaar te laten zijn. Het veronderstelt dat wij allen deel uitmaken van de mensheid en dat de eenheid van alle leven de hoeksteen is van de wereld waarin wij leven. Wanneer het eerste doeleinde van de Theosophical Society (TS) spreekt over het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid, verwijst dit naar het ene leven waaraan wij allen deelhebben. De TS dankt haar bestaan aan dit principe van het ene leven en alle theosofische leringen zijn daarop gebaseerd. Als leden van de TS hebben wij allen haar drie doelstellingen onderschreven, hetgeen impliceert dat wij allemaal de verantwoordelijkheid hebben om daarnaar te leven.

Voortkomend uit de ene bron, hebben alle schepselen in manifestatie vorm gekregen na een lang proces dat involutie heet. Nadat zij hun meest

solide vorm bereikt hebben, zijn zij voorbestemd terug te keren naar de bron vanwaar zij ooit kwamen, een proces dat evolutie heet. Involutie en evolutie zijn de twee delen van de hoofdcyclus waar manifestatie doorheen gaat en het geheel van de cyclus bestaat op zijn beurt uit vele kleinere cycli. Daarom spreken wij in de theosofie van cycli binnen cycli binnen cycli, waarbij elke grote cyclus vele kleinere omvat.

Dit is een feit dat wij gemakkelijk kunnen herkennen in de cycli van dag en nacht, zomer en winter, eb en vloed en leven en dood. Op macrokosmische schaal spreken wij over manvantara en pralaya: perioden van manifestatie en oplossing. De cyclus waarin de mensheid zich bevindt bestaat uit twee delen: de neerdalende boog, waarin de levensgolf minder spiritueel wordt en het punt bereikt waar geest en materie in evenwicht zijn; en de klimmende boog, waarin de levensgolf minder materieel wordt en meer spiritueel. Tijdens dit laatste deel wordt de mens steeds meer verantwoordelijk voor zijn gevoelens, gedachten en daden.

Laten we terugkeren naar het thema van ons congres en aandacht geven aan vrijheid. Vanaf het allereerste begin van de TS is de vrijheid van de leden gegarandeerd. De zoektocht naar waarheid kan alleen gedaan worden in een toestand van volledige vrijheid, waarbij iedere vorm van dwang door instanties van buitenaf verkeerd is. De drang om het pad naar vrijheid en verworven te worden kan alleen van binnenuit komen. Wijlen de internationale spreekster Ianthe Hoskins noemde die drang 'het terugkeren'.

Aan de binnenkant van de omslag van *The Theosophist* staat elke maand een resolutie die benadrukt dat vrij-

heid van het allergrootste belang is voor de studie van de aloude wijsheid en het werk van de TS in de wereld. Deze vrijheid is natuurlijk nauw verbonden met verantwoordelijkheid; die twee gaan samen.

Vrijheid kan op vele manieren gedefinieerd worden. Het is het vermogen om te kiezen tussen alternatieven of in bepaalde situaties onafhankelijk te handelen van natuurlijke, sociale of goddelijke beperkingen. Er is wel gezegd dat 'de mens gedoemd is om vrij te zijn'. Dit is niet het geval in het dierenrijk, daar alle dieren hun instinct volgen. Maar volledige vrijheid is een illusie en zou verkeerd zijn, niet alleen voor onszelf, maar ook voor onze medemens. In de huidige staat van de evolutie van de mens heeft hij zijn dierlijke instincten en neigingen nog niet overwonnen. Volledige vrijheid zou onmiddellijk mogelijkheden scheppen om de allerhoogste idealen te corrumperen. Vrijheid vereist strenge spirituele discipline en onderscheidingsvermogen, zoals gepropageerd door yoga en de theosofische literatuur.

De vrijheid om te kiezen is het voorrecht van elke man en vrouw, en zij kan goed of verkeerd gebruikt worden. Met vallen en opstaan moeten wij ontdekken wat de beste manier is om te handelen. Het evolutieproces, dat ons bewustzijn verbreedt stelt ons in staat om langzamerhand te ontdekken hoe wij deze vrijheid kunnen aanwenden ten bate van onze medemens, daar wij beseffen dat hun welzijn ook in ons eigen belang is. In breder perspectief zou deze vrijheid ook toegepast moeten worden bij het koesteren van het welzijn van alle voelende wezens, inclusief de lagere koninkrijken van de dieren, planten en zelfs mineralen. Vrijheid en verantwoordelijkheid zijn

alomvattend en sluiten niets uit. De mensheid als geheel heeft het punt in de evolutie bereikt waar deze gaat beseffen dat alle leven één is en dat men, door één van haar delen te kwetsen, ook het geheel kwetst. De wetenschap van de ecologie is van levensbelang geworden. Tegenwoordig spreken wij over duurzame ontwikkeling. Daarmee wordt vooruitgang voor de mensheid bedoeld, zonder het leven van toekomstige generaties op deze planeet in gevaar te brengen.

Ongelimiterde vrijheid voor de mens is ondenkbaar en onwenselijk. Misschien was dat de reden waarom het motto van de Franse revolutie in 1793 werd *Liberté, Egalité et Fraternité* (vrijheid, gelijkheid en broederschap). Door gelijkheid en broederschap toe te voegen aan vrijheid, hoopte men de mogelijk gevaarlijke nadelen van vrijheid alleen te vermijden. Daar de staat van de menselijke ontwikkeling verre van volmaakt was en is, is het ideaal van vrijheid ernstig misbruikt en is er afbreuk gedaan aan de waarden gelijkheid en broederschap.

Er bestaan echter bepaalde fundamentele rechten die ieder individu kan claimen. In de universele verklaring van de rechten van de mens, geformuleerd door de derde algemene vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948 te Parijs, luiden de eerste twee bepalingen als volgt:

1. Alle mensen zijn vrij en gelijk geboren in waardigheid en rechten. Hun is rede en geweten toegekend en zij zouden ten opzichte van elkaar moeten handelen in een geest van broederschap.

2. Iedereen is gerechtigd tot alle rechten en vrijheden die in deze verklaring uiteengezet zijn, zonder onderscheid van enige aard, zoals ras, kleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere meningen,

nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

Het is opvallend dat bovengenoemde bepalingen aansluiten de eerste doelstelling van de TS, niettegenstaande het feit dat onze drie doeleinden veel eerder waren opgesteld, namelijk in de tachtiger jaren van de negentiende eeuw. De twee aangehaalde bepalingen zijn weergaven van de essentiële betekenis van wat universele broederschap en de eenheid van alle leven inhouden.

Laten wij enige aandacht schenken aan ethiek die vrijheid en verantwoordelijkheid overbrugt. De termen ethiek en moraal zijn nauw verbonden. Ethiek of moraal is dat gedrag dat gebaseerd is op juiste denkbeelden en juist denken. De weergaloze deugden die ons geleerd zijn door de Boeddha kunnen zonder aarzeling ethiek in optima forma genoemd worden. Zijn leringen zijn eenstemmig uitgeroepen tot de meest volmaakte die de wereld ooit gekend heeft. Zijn universele code van ethiek was gebaseerd op altruïsme. Ethiek of oprechte moraal blijft niet beperkt tot het aanhangen van enige bepaalde geloofsovertuiging of gezindte, laat staan tot geloof in goden of een God.

Wanneer de Mahatma's zeggen dat 'motivatie alles is voor ons', zou dit gebaseerd moeten zijn op de hoogste menselijke waarden die wij ons kunnen voorstellen. Ethiek of morele filosofie is de discipline die zich bezighoudt met wat moreel goed en slecht is. Ethiek heeft minder te maken met feitelijke kennis, maar meer met menselijke waarden: menselijk gedrag zoals het zou moeten zijn, eerder dan zoals het werkelijk is.

Er bestaat wat genoemd wordt 'ethisch relativisme': het denkbeeld dat

wat juist of verkeerd is, goed of slecht, niet absoluut is maar variabel en betrekkelijk, afhankelijk van de persoon, de omstandigheden of de sociale situatie. Aangezien wat men denkt varieert met tijd en plaats, zal wat juist is ook dienovereenkomstig variëren. Zodoende is er geen objectieve manier om enig principe te rechtvaardigen als geldend voor enig tijdsgewricht, alle mensen en alle samenlevingen.

Ethiek begon met de introductie van de eerste morele codes. In de Veda's zijn de goden waarnaar verwezen wordt geen personen, maar manifestaties van ultieme waarheid en realiteit. Het verslag in het oude testament waarin God de tien geboden aan Mozes geeft op de berg Sinaï is nog een voorbeeld. In Griekenland gaf de oppergod Zeus de mensen een moreel gevoel en het vermogen voor wetgeving en rechtvaardigheid, zodat zij in grotere gemeenschappen konden leven en met elkaar samenwerken. In het nieuwe testament weidt de bergrede uit over een ethische code die aangevaard is door christenen over de hele wereld. In de loop van de tijd kwam het verband tussen moraliteit en religie tot stand. In één van zijn dialogen dacht Plato na over de suggestie dat goddelijke goedkeuring een handeling rechtvaardigt. Maar hij dacht dat er enige normen van goed en kwaad moeten zijn die onafhankelijk zijn van de sympathieën en antipathieën van de goden.

Dit klinkt al meer theosofisch en verwijst naar de grote wetten die manifestatie en het leven op aarde besturen. Mevrouw Blavatsky noemde de wet van karma de grote wet van rechtvaardigheid. Er is geen sprake van willekeur. De wet van karma is onfeilbaar volgens HPB. De wet van oorzaak en

gevolg, als deze goed begrepen wordt door de mensheid, mag en kan door hem gebruikt worden om tot zelf-realisatie te komen, terwijl zij een hulpmiddel wordt bij het helpen van de hele mensheid bij haar worsteling om tot vervolmaking te komen. Dit is het pad van de Bodhisattva in optima forma.

De volgende woorden van de Meester K.H. zijn het overdenken waard:

‘De term universele broederschap is geen loze zinswending. De massa van de mensheid legt een zeer belangrijke claim op ons... Het is de enige vaste basis voor universele moraliteit. Als het een droom is, is het tenminste een nobele droom voor de mensheid, en het is de aspiratie van de ware adept.’

Uit: *The Theosophist*, juni 2005
Vertaling: A.M.I.

DE GEHEIME LEER spoort aan tot meerdere poging en legt nooit gezag op. Elke bladzij roept op tot het ondernemen van een ontdekkingsreis en alleen hij die de reis onderneemt kan hopen het boek te gaan begrijpen. Het is een boek dat vraagt om de daad, om bevrijding van de overheersing van het conventionele denken, om bevrijding van allerlei vooroordelen, bevrijding van beperkingen, die door de vormen tijdelijk aan de wetenschap, de godsdienst en de wijsbegeerte zijn opgelegd. Het vraagt om bevrijding van de belemmeringen die de evolutie van deze tijd in de weg staan. Het boek richt zich tot de ondernemende geest van de pionier die zich onverschillig betoont voor de vervolging door kleinzieligen. Het richt zich tot de geest die alle gehechtheid aan cijfers, getallen en orthodoxieën heeft overwonnen en zich openstelt voor de medewerking van de weinigen, voor de dwingende roep van het onbekende.

(uit *Freedom and Friendship*
door dr. G.S. Arundale, 1878-1945,
voormalig president van de TS)

Kunst, Kandinsky en Zelftransformatie

– John Algeo

Wassily Kandinsky, een van de grootste kunstenaars van de twintigste eeuw, staat bekend als de vader van de moderne abstracte kunst. Sommige kunstcritici denken dat abstracte kunst niets voorstelt, omdat het niet figuratief weergeeft, – het niets afbeeldt – maar alleen een kwestie is van techniek: met lijn, kleur en vorm. Maar zo dacht Kandinsky er niet over. Hij stelde dat abstracte kunst meer de innerlijke kant van de werkelijkheid voorstelt dan de uiterlijke vorm, het esoterische meer dan het exoterische. En hij vond ook dat, omdat abstracte kunst gaat over de innerlijke kant, het een middel kan zijn tot zelftransformatie. Met dit idee over de bedoeling van kunst, is het geen verrassing dat Kandinsky diepgaand beïnvloed werd door theosofie.

Kandinsky schreef een manifest over abstracte kunst, getiteld: *Over het Spirituele in de Kunst (Über das Geistige in der Kunst)*. Daarin gaf hij iets aan van de invloed van theosofie op hemzelf door een verwijzing naar theosofie en naar H.P. Blavatsky:

Madame Blavatsky was de eerste die na een leven van vele jaren in India het verband zag tussen deze “primitieven” en onze “beschaving”. Vanaf dat moment ontstond er een enorme spirituele beweging die nu een groot aantal mensen omvat en die zelfs een stoffelijke vorm heeft aangenomen in de Theosophical Society. Deze society bestaat uit groepen mensen die proberen het probleem van het geestelijke aan te pakken door innerlijke kennis. De theorie van theosofie die als basis dient voor deze beweging werd door Blavatsky aangegeven in de vorm van een catechismus waarin de leerling bepaalde antwoorden krijgt op zijn vragen vanuit een theosofisch gezichtspunt (The Key to Theosophy, 1889, in het Nederlands De sleutel tot de theosofie). Theosofie, vol-

gens Blavatsky, is gelijk aan eeuwige waarheid.'

In zijn manifest voor abstracte kunst brengt Kandinsky een aantal treffende theosofische begrippen naar voren, waarvan er hier zeven genoemd worden.

1. Spirituele of innerlijke werkelijkheid en subtiele werelden

Met het woord 'spiritueel' in de titel van zijn boek, bedoelde Kandinsky 'bewust, gewaar, vol betekenis, doelbewust' in tegenstelling tot wat hij 'de nachtmerrie van het materialisme' noemde, dat door hem gelijkgesteld werd aan wanhoop, aan 'gebrek aan doel en richting' en aan atheïsme, aan het dogmatische in de wetenschap en aan het naturalisme en realisme in de kunst. Voor Kandinsky geeft naturalistische en figuratieve kunst alleen de buitenkant van dingen weer en verliest die zo de innerlijke betekenis die hij trachtte uit te drukken in zijn abstracties.

Kandinsky veronderstelde het bestaan van ijlere werelden van materie, waarin gevoelens en gedachten vorm hebben en waarin zij bestaan als stoffelijke entiteiten: *'Gedachte... alhoewel een voortbrengsel van de geest, kan wetenschappelijk omschreven worden als materie, maar dan van fijne en niet van grove samenstelling.'*

Kandinsky's schilderijen geven vier perioden aan, die gedeeltelijk hun bedoeling reflecteren en overeenkomen met de vier niveaus van menselijk bestaan die te herkennen zijn in theosofie.

1. fysieke, objectieve schilderijen die impressionistisch zijn of symbolisch. (vóór 1910)

2. emotionele, abstracte schilderijen van twee soorten: (a) improvisaties

(‘onbewuste, spontane expressies van innerlijke aard, de niet stoffelijke natuur’, die geen herkenbare voorwerpen weergeven, maar kleurige vormen die gevoelens uitdrukken) en (b) composities (‘een uitdrukking van een zich langzaam vormend innerlijk gevoel, gest en herhaaldelijk overgeschilderd’ die herkenbare voorwerpen bevatten, maar die zijn dan ‘ontbloot’ en ‘gesluisd’), (1910 en daarna)

3. mentale, geometrische schilderijen uit de Bauhaus-periode (1920 en daarna)

4. intuïtieve bio-morfologische schilderijen (1930 en daarna).

2. Betekenis en doel

Alles in het universum heeft betekenis en doel in zich: ‘Het is nooit letterlijk waar dat iedere vorm geen betekenis heeft en “niets zegt”’. Iedere vorm in de wereld zegt iets. Maar de boodschap bereikt ons niet en, zelfs als dat wel gebeurt, wordt het totale begrijpen ons dikwijls onthouden.

3. Het innerlijk leven en het Ene leven

Kandinsky dacht dat alle dingen, zelfs verondersteld dood materiaal, vitaal en levend zijn. Zo prees hij de Franse schilder Cézanne voor zijn waarnemen van het innerlijk leven van dingen: *'Cézanne maakte een levend ding van een theekopje, ofwel: in een theekopje realiseerde hij het bestaan van iets levends. Hij hief een stilleven op, tot het punt waarop het ophield levenloos te zijn. Hij schilderde deze dingen zoals hij mensen schilderde, omdat hij de gave had om het innerlijk leven in alles aan te voelen.'*

De onoplettende lezer zou deze woorden verkeerd kunnen begrijpen en er een metafoor in kunnen zien, maar Kandinsky bedoelde het letter-

lijk. Cézanne schilderde niet alleen een theekopje zó goed dat het levend leek, dat is niet wat Kandinsky zegt. Hij zegt eerder dat Cézanne ‘het bestaan van iets levends realiseerde’. Cézanne ving op het canvas iets werkelijks, het leven van het ‘levenloze’, omdat ‘hij de gave had dat aan te voelen’. Theekopjes, zoals alle voorwerpen, dragen leven in zich. Alleen de herkenner, de ziener, kan dat waarnemen. Kandinsky gaf het zo aan in een essay ‘over vormen’: *‘Zelfs dode materie is levende geest’*.

4. Evolutie en de Leraren

Kandinsky zag geschiedenis als cyclisch, een opeenvolging van perioden van beschaving, elk met zijn eigen unieke stijlen van kunst en met unieke kenmerken. Gedurende de cyclische geschiedenis ontwikkelt de hele natuur zich naar een groter bewustzijn. Kandinsky vergeleek de mensheid met een driehoek waarvan de basis bestaat uit de grote massa van de mensheid. Op het toppunt van de driehoek staan maar een paar mensen en soms staat er maar één mens: *‘Zijn vreugdevolle uitzicht omvat een groot verdriet. Zelfs zij die in medeleven het dichtst bij hem staan begrijpen hem niet. Zij beschuldigen hem boos als bedrieger en gek.’* Ondanks het schelden en de verwerping slaagt de leraar op de top er in, door persoonlijke inspanning, degenen beneden hem te inspireren en te motiveren, zodat zij te zijner tijd kunnen opstijgen naar zijn positie. Op hun beurt inspireren zij degenen die nog lager in de driehoek staan om hen te volgen, zodat op den duur de hele driehoek naar boven gaat, allemaal als resultaat van het werk van de weinigen of van die ene met visie aan de top.

Kandinsky's driehoek is theosofisch op twee manieren. Ten eerste wordt de

mensheid gezien als bestaande uit personen in verschillende stadia van ontwikkeling, in verschillende fases van spirituele evolutie. En ten tweede helpt elk stadium van de mensheid hen die minder gevorderd zijn en dit staat hen bij om voort te gaan, samen met het zich opofferende individu van mededogen aan de top, de bodhisattva, die slechts leeft om de rest van de mensheid op te heffen naar grotere spiritualiteit – wat betekent: naar groter zelf-bewustzijn.

5. Progressiviteit

Het gevolg van de opwaartse beweging van de driehoek en van het werk van de bodhisattva's aan de top is de geleidelijke vooruitgang van de menselijke staat. Kandinsky vermeldde en stond achter Blavatsky's visie over de toekomstige verbetering van het mensdom aan het einde van *De Sleutel tot de Theosofie*:

‘De nieuwe toortsdrager van de mensheid zal mensen vinden wier geest gereed is voor zijn boodschap en ook een taal waarin hij de waarheden die hij brengt kan kleden, een organisatie die uitziet naar zijn komst, en die de louter mechanische, materiële hinderpalen en moeilijkheden op zijn weg opruimt.’

En dan gaat Blavatsky verder: *‘In vergelijking met wat ze nu is zal de aarde in de eenentwintigste eeuw een hemel zijn’*. Met deze woorden eindigt haar boek (*Über das Geistige in der Kunst*, 13-14).

Voor Kandinsky was het verbeteren van de wereld en de menselijke conditie het doel van de kunst. Die verbetering kan alleen voortkomen uit het groeien van zelfbewustzijn, en dat wil zeggen een toename van spiritualiteit. Evenals Blavatsky zag Kandinsky zowel de universele als de menselijke ge-

schiedenis als bestuurd door een evolutionaire impuls die beantwoordt aan een plan en aan oorzakelijke processen; die impuls beweegt zich in de richting van een van te voren verondersteld einde.

6. De innerlijke noodzakelijkheid en svadharna

Kandinsky geloofde dat iedereen een innerlijke 'Noodwendigheid' – behoefte, noodzaak, onvermijdelijkheid, wezenlijke aard – heeft, die uiteindelijk alle uiterlijke vormen en handelingen bepaalt. Deze innerlijke aard is wat door de hindoe-traditie wordt aangegeven als de svadharna van een wezen – zijn zelf-aard of zijn innerlijke basis. In *De Geheime Leer* spreekt Blavatsky daarover in de volgende woorden: 'Het Universum wordt bewerkt en geleid van binnen naar buiten.' Bij evolutie bewegen we ons naar een doel; maar dat doel wordt bepaald van binnen uit en drukt onze meest innerlijke aard uit. We veranderen onszelf om te worden wat we werkelijk zijn.

7. Kunst als Yoga

Kunst is een soort yoga, waarvan het doel is de evolutie te bevorderen: '...We bewegen ons snel naar een tijd van overwogen en bewuste compositie.... We hebben een tijdperk van bewuste creatie voor ons en deze nieuwe geest van schilderen gaat hand in hand met het denken aan een tijdperk van het grote spirituele' (*Motherwell*). Kandinsky geloofde dat kunst en denken samen meer zelfbewust worden en zo zelfbewustzijn zullen doen toenemen. Een tijd van toenemend zelfbewustzijn is wat Kandinsky bedoelt met 'een tijdperk van het grote spirituele'. Dat tijdperk van het grote spirituele is een tijd van groeiend bewustzijn, als mensen de

gewone mentale activiteit zullen overstijgen naar het kunnen vertrouwen op de manier van denken en waarneming die door theosofie geassocieerd wordt met buddhi. In *De Geheime Leer* is mahabuddhi (letterlijk: het grote spirituele) een andere naam voor dat wat ook mahat wordt genoemd, ofwel het goddelijke denkvermogen. Dat is het cosmische equivalent van het zelfbewustzijn in de mens, *GL* deel I [334, 451]. Kandinsky voorzag een tijd waarin mahabuddhi, de grote verlichting ofwel het grote gewaarzijn, de normale staat van bewustzijn zou zijn; en hij dacht dat kunst een rol kon spelen in het voortbrengen van die tijd: '*Schilderen is een kunst en kunst is niet een vaag voortbrengsel, voorbijgaand en geïsoleerd, maar een kracht die gestuurd moet worden naar de ontwikkeling en verfijning van de menselijke ziel – feitelijk naar het stijgen van de spirituele driehoek.*'

Kandinsky kan een theosofisch kunstenaar genoemd worden om diverse redenen. Hij was op de hoogte van de theosofische geschriften, vooral die van H.P. Blavatsky en van Annie Besant en C.W. Leadbeater, wiens boek *Gedachtevormen* zijn schilderen beïnvloed heeft (Ringbom). Zijn praktijk werd zo beïnvloed door theosofische voorbeelden. Daarbij komt dat zijn theorie over kunst theosofische begrippen weergeeft, duidelijk en onvoorwaardelijk. Maar Kandinsky was vooral een theosofisch kunstenaar, omdat zijn motief voor het uitoefenen van zijn kunst het verbeteren van de conditie van alle mensen was, door hen te helpen in het proces van zelf-transformatie.

Uit: *The Theosophist*, september 2004
Vertaling: F.v.I.

Referenties:

1. Algeo, 'Kandinsky and Theosophy' in *H.P. Blavatsky and the Secret Doctrine*, ed. Virginia Hanson, 217-35, TPH, Quest Books, Wheaton IL 1988

2. Kandinsky, Wassily, *Concerning the Spiritual in Art*, trans. MTH Sadler, Dover, New York. Reprint of the first English translation, 1914.

3. Motherwell, Robert, ed. *Concerning the Spiritual in Art*, Wittenborn, Schultz, New York 1947. Revision of the first English translation with changes supplied by Nina Kandinsky.

4. Ringbom, Sixten, 'Art in "The epoch of the Great Spiritual": Occult Elements in the Early Theory of Abstract Painting', *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 29 (1966), 386-418.

De Hermetische keten van Griekse mystieke traditie,
de guruparampara van de hindoe,
de Apostolische Successie van de christen,
de Bodhisattva-ladder van de boeddhist,
ze verwijzen alle naar het bestaan van een levende
traditie die van leraar op leerling wordt doorgegeven en
medegedeeld, leraar na leraar, in een eeuwigdurende
keten waarvan de schakels levende mensen zijn ...
'Rechtvaardige vervolmaakte mensen',
'Meesters van Wijsheid en Mededogen'.

Het belang van de traditie schuilt niet zozeer
in de vraag wie deze meesters waren of zijn
dan in datgene wat werd doorgegeven:
een wijsheid die alle kennis verenigt en doel en richting
geeft aan de pogingen van de mens
om zichzelf en de wereld waarin hij zich beweegt
te begrijpen.

Joy Mills

De ethiek van mededogen

– Tom Davis

Ethiek

Wanneer we de ethiek en de daaraan gekoppelde moraal bekijken, dan moeten we een aantal scenario's in gedachten houden: welvarende industriële staten, staten in ontwikkeling, onderontwikkelde staten, het toneel van oorlog en de wanhopige overlevingspogingen van vluchtelingen. In dergelijke staten en omstandigheden kunnen ethische en morele waarden enorm verschillen, al naargelang de aanvaarde normen binnen de gegeven staat of situatie. Wat aanvaard gedrag kan zijn voor een bepaalde groep, kan totaal onaanvaardbaar zijn voor een andere groep of in een andere situatie.

Tom Davis is voorzitter van de Pan-Afrikaanse Federatie, Zuid-Afrika. Hij hield deze inleiding in 2007 bij het congres van de Europese Federatie van de Theosophical Society in Helsinki.

Afrika

Op slechts een paar uitzonderingen na lijkt er volgens westerse normen in Afrika een inheems gebrek aan mededogen en ethiek te bestaan. Woekerende corruptie, misdaad en de snelle verspreiding van HIV en AIDS zijn voor het grootste gedeelte te wijten aan apathie, als het gaat om moreel gedrag en ethisch handelen. Politici, de politie en het gerecht zijn betrokken bij de georganiseerde misdaad en corruptie op hoog niveau. Fondsen die zijn toegewezen aan projecten van armoedebestrijding worden ontvreemd. De uitbesteding van grote contracten op basis van openbare aanbestedingen, georganiseerd door de staat of de gemeente, lopen volledig uit de hand, miljoenen dollars raken 'zoek' tussen diegenen die verantwoordelijk zijn voor de toewijzing van de contracten en gewetenloze bedrijven die deze contracten binnenhalen. De meeste Afrikaanse leiders en politici lijden aan een ongeneeslijke en chronische kleptomanie. In vele gevallen leidt dit tot onrust, grote armoede, hongersnood en uiteindelijk tot massale volksverhuizingen.

In Zuid-Afrika leven we in een maatschappij waarin een misdaadslachtoffer minder rechten heeft dan de misdadiger; waarin er een ware epidemie heerst van moord, verkrachting, ontvoering, roofmoord en wijdverspreide handel in heroïne, cocaïne en andere gevaarlijke en illegale drugs. De gevangissen herbergen vier maal zoveel gevangenen als het aantal waarvoor ze werden ontworpen. Zelfs op de basisscholen verwerpen de kinderen discipline, zijn ze gewelddadig, leugenachtig en grof.

Miljoenen vluchtelingen stromen Zuid-Afrika binnen vanuit het noorden en kunnen slechts overleven door te stelen van diegenen die bezitten. Kunnen we daarom mededogen voelen voor alle Afrikanen, voor de vluchtelingen die een enorme economische belasting vormen voor de ontvangende staat, voor hen die slachtoffer worden van de misdaden, veroorzaakt door het vluchtelingenprobleem en voor diegenen die uiteindelijk het probleem veroorzaken?

Aan het andere uiteinde van het spectrum

De wereld staat op zijn kop, Amerika is bankroet, China is een economische wereldmacht geworden en Zuidoost Azië is een knooppunt van economische groei geworden met nog eens 3 miljard mensen extra uit een ontwikkelende wereld die worden toegevoegd aan het miljard mensen uit de westerse wereld die allen in een steeds sneller tempo de niet hernieuwbare grondstoffen verbruiken. Miljoenen hectaren wouden worden gerooid en de daarin gelegen natuurlijke woonplaatsen voor dieren vernietigd. Bomen worden sneller gekapt dan nieuwe bomen worden aangeplant, dus hout is een schaarser

wordende grondstof geworden. China koopt zich een weg tot de Afrikaanse concessies in olie en mineralen, ongeïnteresseerd in wat de politici doen met het geld, zolang zij de concessies maar in handen krijgen. China bouwt ook spoorwegen om de grondstoffen zo snel mogelijk weg te halen van de winningslocaties.

Vooraanstaande geologen vertellen ons dat er over zo'n 30 jaar geen fossiele olie, natuurlijk gas en nog erg weinig mineralen in het aardoppervlak over zullen zijn, als de wereldconsumptie in het huidige tempo blijft toenemen. Fossiele olie en aardgas zullen opraken, daarna de edele metalen en mineralen, daarna nog meer mineralen en metalen, tot aan de uitputting van het op dit moment meest voorkomend mineraal namelijk ijzer, over zo'n 40 jaar.

Omwille van het min of meer geschatte moment van uitputting van de fossiele brandstoffen in de wereld en gezien de stijgende prijzen ervan, richten de in ontwikkeling zijnde staten zich op alternatieve energiebronnen, met inbegrip van groene energiebronnen zoals biobrandstoffen, ter aanvulling van de uit olie gewonnen brandstoffen. Deze trend heeft nu reeds haar gevolgen voor de landbouw en de voedselprijzen in de Verenigde Staten. De meeste plastics hebben olie als grondstof, dus deze zullen stelselmatig vervangen worden door metalen en andere natuurlijke substanties. Water en cultiveerbare gronden zullen de kostbaarste grondstoffen worden in de komende jaren, naast het hergebruik van metalen en andere kostbare gemeengoederen. Het merendeel van wat mensen nodig hebben, zal moeten voortkomen uit hetgeen geplant en geoogst kan worden.

Kunnen we dit veranderen? Ja!, maar regeringen zijn niet bereid om de nodige maatregelen door te voeren die aansturen op een gewijzigde levenswijze, op een beperkte consumptie of op een rantsoenering van essentiële grondstoffen; om bedrijven te verplichten om meer duurzame consumptieproducten te produceren die vele jaren meegaan, die gemakkelijk te herstellen en recycleerbaar zijn, in het kader van behoud van de planeet. Dit zou een correcte, ethische maatregel zijn, maar wie zou het daarmee eens zijn? De wereld waarin we leven zal dus onherroepelijk binnen de komende 20 tot 30 jaar veranderd zijn. Zij die in de ontwikkelde wereld leven zullen zich het meest moeten aanpassen en diegenen die in de armste gedeelten van de wereld leven, zullen zich het minste moeten aanpassen. Dus waar staan we dan met ethiek en mededogen? Op wie zouden we ons mededogen moeten richten? Op het grote aantal bezitters die uiteindelijk onteigend zullen worden, of op de arme boeren die zich een karig bestaan opbouwen door te leven van wat de aarde hen kan bieden en die al hebben geleerd om te overleven in de komende jaren?

Mededogen

Terugkomend op het onderwerp, de ethiek van mededogen, hebben we gezien dat ethiek en moraal sterk kunnen verschillen al naargelang het door een bepaalde maatschappij of in een bepaalde situatie aanvaarde normenstelsel. Bij mededogen of compassie ligt dit echter anders. Het woord compassie is afkomstig van het Latijn, *com* = met en *pass* = lijden: samen lijden met. Het echte Latijnse woord voor compassie is *misericordia* = compassie, hartsgevoelighed, genade. Het is

een mengeling van twee woorden: *miseria*, of miserie, ellende, ongeluk, zorg, verdriet, en *concordia*, of in overeenstemming, in harmonie, begrip hebbend voor. Compassie in deze betekenis wil zeggen, in harmonie zijn met of sympathiseren met iemand anders, of die nu lijdt of niet. Zijn we in harmonie met anderen of beoordelen we hen alleen maar, alsof WIJ vrij zijn van iedere tekortkoming? Hoed u voor hen die compassie prediken, maar deze zelf niet beoefenen. Heb echter compassie met de zwakheid van hun karakter.

Boeddha leerde dat gehechtheid de oorzaak van lijden is en dat onthechting of vrij zijn van begeerte de uitweg was uit dit lijden.

Christus verzocht ons elkaar lief te hebben – hoe is dat mogelijk als we de ander niet kunnen aanvaarden zoals hij is, zonder hem te veroordelen?

Mohammed had het over het vermijden van afgoderij, want wanneer we dingen verafgoden dan kunnen we ze niet bekijken zoals ze werkelijk zijn. Een beeld van Boeddha is niet Boeddha zelf, noch een boeddha. Ons oordeel van anderen verhindert ons hen te zien zoals ze werkelijk zijn, namelijk een fantastische creatie van de natuurlijke wereld.

Rumi, ook bekend als *Mevlana*, de grote soefi en theosoof uit de 11^e eeuw zei: *'Keer terug! Kom gerust terug, wat je ook bent, niet-moslim, heiden, aanhanger van Zoroaster. Onze Derga is geen plaats van wanhoop, keer terug, zelfs al heb je je gelofte van berouw wel honderd maal gebroken.'* (derga = een klooster voor derwisjen)

Compassie is dus niet mogelijk zonder inzicht, en inzicht kan onmogelijk plaatsvinden zonder compassie: beiden zijn intrinsiek met elkaar verbonden en

wederzijds van elkaar afhankelijk. Meditatie of contemplatie is waardevol om het bewustzijn uit te breiden, om zo complexe dingen te bevatten en ze als een geheel te beschouwen en dus een groot medevoelen voor deze planeet te hebben met haar voornamelijk onbewuste bewoners die zijn verstoken van ethiek en compassie.

Als theosofen hebben we de plicht om de theo sophia of de universele wijsheid te omvatten door de waarheid over onszelf en de ons omringende wereld te zoeken. Hoe zou dit mogelijk kunnen zijn zonder mededogen?

Wij verkeren niet in uitzichtloze situaties zoals de vluchtelingen in Afrika en we zouden onszelf moeten afvragen wat voor excuus we hebben om NIET de ethiek van compassie in praktijk te brengen.

Ik geloof dat we mededogen moeten opbrengen voor de slapende mensheid die onwetend is over haar lot en voor de natuur die lijdt door toedoen van miljoenen mensen die de aarde bevolken zonder ten volle de uiteindelijke consequenties van hun daden in te zien.

Vertaling: Sabine van Osta

Het is in ons werkelijke Zelf
dat wij de ander zullen ontdekken.

Danielle Audoin

De aard van onze vrijheid

– Joy Mills

‘Als ik de geest der Vereniging goed begrijp, dan stelt zij zich de onverschrokken en nauwkeurige bestudering der waarheid ten doel... We zijn... eenvoudig onderzoekers die met ernstige vastberadenheid en een onbevooroordeeld denken alles bestuderen, alles bewijzen en het goede behouden... We zoeken, informeren, verwerpen niets zonder reden, nemen niets aan zonder bewijs; we zijn studerende, geen leraren’.

Joy Mills was Vice President van de Theosophical Society en Nationaal President van de Amerikaanse en van de Australische afdelingen. Zij schreef meerdere boeken, ze gaf lezingen en seminars in veel delen van de wereld.

Dat waren de woorden van de president-stichter van de Theosophical Society, Henry Steel Olcott in zijn openingsrede waarmee hij de nieuw opgerichte organisatie op 17 november 1875 inaugureerde. Hoewel die toespraak controversieel bleek en woede en protest oproepen van zowel de spiritisten als van de christelijke fundamentalisten, werd de toon gezet van vrijheid van alle dogma's, geloven en gevestigde doctrines, die de vereniging door de jaren heen zou blijven kenmerken, vanaf die belangrijke dag meer dan 100 jaar geleden.

Net als Kolonel Olcott de Theosophical Society een 'ongebonden vereniging van onderzoek' noemde, hebben ook de na hem komende presidenten het ideaal van vrijheid van denken telkens weer benadrukt en vastgelegd als beleid in een besluit dat aangenomen werd door de Algemene Vergadering (General Council) van de vereniging en dat besluit wordt regelmatig gepubliceerd in *The Theosophist* en tegenwoordig ook in de bladen van veel nationale afdelingen over de wereld (N.B. Ook in *Theosofia* aan de binnenzijde van de omslag). Niemand

verwoordde dat beginsel van vrijheid duidelijker dan de directe opvolgster van Kolonel Olcott, Annie Besant, die in een lezing, gegeven niet lang nadat zij het presidentschap had aanvaard vaststelde:

*Sommige leden herhalen de uitspraken van een of andere ziener en denken dan waarschijnlijk dat zo'n uitspraak verdere discussie moet uitsluiten. Maar niemand in de TS heeft enige autoriteit om uit te maken wat mensen over een onderwerp moeten denken of niet denken. We zijn geen orthodoxe kerk met een aantal geloofsartikelen die bepaalde vastgestelde geloofsbelijdenissen opleggen waarin alle trouwe leden moeten geloven. Het enige punt dat we moeten aannemen is Universele Broederschap en zelfs in de definitie daarvan kunnen we van mening verschillen. Buiten dat hebben we de volledige vrijheid om onze eigen meningen te vormen over elk onderwerp; en de reden van dat beleid is helder en buitengewoon juist. Geen intellectuele mening is het waard vastgehouden te worden als die niet gevormd is door de individuele inspanning van degene die die mening heeft (uit *Investigations into the Super-physical*, later gepubliceerd als *Adyar Pamflet 36*).*

Men kan dezelfde duidelijke uitspraken vinden in de geschriften en lezingen van onze latere presidenten, die allemaal die typerende eigenschap van de TS ondersteunen – het recht van ieder lid om het eigen onderzoek voort te zetten, de eigen inzichten te bereiken, de volle vrijheid van gedachte te genieten over elk onderwerp dat de persoonlijke interesse heeft bij het zoeken naar waarheid.

In een nogal opvallende brief aan de leden van de 'London Lodge', die geschreven werd in een tijd van wat onenigheid in de groep over de presi-

dentsverkiezingen, benadrukte Mahatma KH het belang van 'een harmonieuze vooruitgang' in de Loge, daaraan toevoegend:

*Het is een algemeen erkend feit, dat het verbazingwekkende succes van de Theosophical Society in India volledig is te danken aan haar beginsel van verstandige en van respect getuigende verdraagzaamheid voor de meningen en geloofsovertuigingen van anderen. Zelfs de president-stichter heeft direct noch indirect het recht de vrijheid van denken van het nederigste lid aan te tasten, laat staan te proberen diens persoonlijke mening te beïnvloeden. Alleen als deze welwillende gevoelens ontbreken, zal zelfs het geringste geschil zoekers naar dezelfde waarheid, die overigens oprecht en ernstig zijn, wapenen met de gesel van de haat tegen hun even oprechte en ernstige broeders. (Brief 120 *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett* chronological edition, TPH Adyar. Ned editie: Brief 85 *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnet*, TUP, blz 446.)*

We zouden hieraan een interessant commentaar van dezelfde Mahatma kunnen toevoegen uit een eerdere brief in de chronologische volgorde. (Chronological ed. letter 65. Ned editie: brief 11). Schrijvend over het feit dat alleen zijn grote broeder Mahatma Morya bereid was hem te helpen bij het onderrichten van de twee Engelsen A.P. Sinnett en A.O. Hume, haalt Mahatma KH een opmerking aan van 'onze half-Europese, Griekse Broeder' die aangaf dat de Engelsen Zetetici zouden moeten worden. Hier hebben we een verwijzing naar de oude klassieke Griekse school van filosofie, bekend door hun scepticisme en toegewijd aan onderzoek, een school die een opleving beleefde in de late 19de eeuw in Engeland met wat bekend werd als

de Zetetical Society. Onder de leden van die Society bevonden zich mensen als George Bernhard Shaw en Sydney Webb, die beiden natuurlijk bekenden waren van Annie Besant.

Voor een werkelijk diepgaand onderzoek is vrijheid van gedachten een *sine qua non*.

Voor een werkelijk diepgaand onderzoek is vrijheid van gedachten een *sine qua non*. Maar we kunnen ons wel afvragen wat vrijheid van gedachten werkelijk betekent. En tot op welke hoogte ons onderzoek werkelijk vrij is, dat wil zeggen dat het vandaag vrij is van al de verwickelingen uit ons eigen verleden, van de verschillende conditioneringen die we ondergingen. Misschien is niemand zo diep en grondig ingegaan op de aard van onze vrijheid als J. Krishnamurti. In *The First and Last Freedom* (Ned.: *Vrijheid van het bekende*) schreef hij:

Is het denken in staat tot het vrij zijn van geloof? Je kunt er alleen maar vrij van zijn als je de innerlijke aard van de oorzaken begrijpt die je er aan vast doen houden, niet alleen maar de bewuste, maar ook de onbewuste motieven, die je doen geloven.

En bij veel gelegenheden sprak hij van het ‘geconditioneerde denken’, het denken dat door het verleden is gevormd, door angst en vrees, door de vele factoren die het ware **zien** verhinderen. Kunnen we, vroeg hij, de staat van ons eigen denken herkennen? Kunnen we zien dat het gevangen kan zijn in verlangen, in allerlei sensaties, dat het kan werken op een werktuiglijke manier zodat het gesloten blijft voor het nieuwe? Zoals hij schreef in

Freedom from the Known (Ned.: *Laat het verleden los*):

Vrijheid is een geestestoestand – niet vrij zijn van iets, maar het gevoel van vrij zijn, de vrijheid om alles in twijfel te trekken en daardoor zo intens, actief en krachtig te zijn, dat het elke vorm van afhankelijkheid, slavernij, navolging en aanvaarding overboord gooit. Vrijheid kan slechts natuurlijkerwijze tot stand komen, niet door wensen, willen, verlangen. Evenmin zul je het vinden door een beeld te vormen van wat je denkt dat het is. Om het te ontdekken moet het denken leren het leven, dat een onmetelijke beweging is, te bekijken zonder gebondenheid aan de tijd, want vrijheid ligt aan gene zijde van het veld van bewustzijn.

Hoe kunnen we dan leren naar het leven te kijken, het te observeren en zoals de boeddhisten zeggen, elk moment oplettend te zijn? Is het mogelijk om het denken los te maken van de gewone denkpatronen en op een nieuwe manier te gaan zien? Dit zijn vragen die alleen beantwoord kunnen worden door de mens die wil onderzoeken, diep nadenken over alles dat in het veld van aandacht komt. Het is nuttig om van tijd tot tijd te onderzoeken wat men werkelijk weet en de basis van die kennis te verkennen.

In zijn laatste boek *Radical Knowing* veronderstelt Christian de Quincey, professor in bewustzijnsstudies aan de John F. Kennedy Universiteit van Californië, dat we uitgerust met bepaalde ingeboren hoedanigheden ter wereld komen. Hij noemt dat de ‘vier gaven van het kennen’. Hij definieert dat als eerst ‘de gave van de filosoof van *het heldere denken*’ ofwel de weg van rede en logica; de ‘gave van de wetenschapper’, van *observeren en methode* ofwel het gebruik van de zintuigen; de ‘gave

van de sjamaan' van *belichaamd voelen* en tenslotte 'de mystieke gave van heilige stilte' ofwel *intuïtie en transcendente ervaring*. Als men elk van deze 'gaven van kennen' onderzoekt is het mogelijk om te ontdekken in hoeverre wat we geloven en wat we werkelijk weten beïnvloed wordt door de rede, door het bekwaam gebruiken van de observerende zintuigen, door onze gevoelens en door onze intuïtieve perceptie. Elke manier van kennen, elk pad dat naar de overtuiging dat 'het zo is' heeft geleid, is legitiem. De ultieme waarde ligt echter daar waar onze kennis ons leven heeft geraakt, hoe het ons meer begrip, een breder perspectief, een wijdere of diepere waardering heeft gegeven voor de zienswijze van anderen.

Ware vrijheid, zouden we kunnen stellen, houdt een bereidheid in om het denken in al zijn manieren van kennen te onderzoeken.

Ware vrijheid, zouden we kunnen stellen, houdt een bereidheid in om het denken in al zijn manieren van kennen te onderzoeken. We leven meestal op een indirecte manier, al reagerend en dikwijls op een nogal onbewuste manier. Onze gebruikelijke reacties komen veelal voort uit gewoonte en we reageren zonder nadenken, gewend aan de actiepatronen uit het verleden. Als ons iets gevraagd wordt kunnen we antwoorden met een aanhaling uit een boek dat we gelezen hebben, een uitspraak die we gehoord en als waarheid geaccepteerd hebben zonder verder nadenken, omdat onze aanvaarding gebaseerd was op waardering voor de gene die het gezegd heeft. Er ligt een

zeker genoeg -en dat is ook een vrijheid- in het kijken naar iedere kwestie vanuit een heel ander gezichtspunt dan gewoonlijk.

Men zegt dat we geneigd zijn om ver van het werkelijke leven af te staan doordat we ofwel geabsorbeerd zijn door het verleden, of vooruit kijken naar de toekomst. De taak ligt in het bevrijden van het bewustzijn van de lasten van zowel het verleden als van de toekomst; vrij zijn is helemaal in het heden leven. Iemand zei eens dat 'zelfs God een mens niet van zijn verleden kan bevrijden totdat hij zelf bereid is het achter te laten'. Als het denken vrij wil zijn zou het nodig kunnen zijn dat we heel goed moeten onderzoeken in hoeverre wat we denken te weten gebaseerd is op onze conditionering uit het verleden en op ons verlangen om dingen te laten zijn zoals wij geloven dat ze zouden moeten zijn! Het verhaal in de bijbel van de lamme man die voor genezing naar Jezus werd gebracht illustreert allegorisch het probleem dat velen van ons hebben bij het zoeken naar vrijheid van gedachten. Naar de man kijkend beval de Meester: 'Sta op. Neem je bed en ga je huis binnen'. De verlamde man werd genezen omdat hij gehoorzaamde aan de drie bevelen. Eerst om 'op te staan' wat betekent wakker worden, symbolisch voor vrijheid van beweging. Dan om het bed op te nemen en er niet van weg te wandelen. Dit, kunnen we aannemen, geeft de noodzaak aan om onze tegenwoordige omstandigheden onder ogen te zien, de conditionering te onderzoeken die ons naar onze huidige staat van slavernij of ziekte heeft geleid. Het gaat dan om de conditionering die we voor onszelf hebben gecreëerd en die we eerlijk en moedig onder ogen moeten zien. En het laatste

bevel om zijn eigen huis binnen te gaan geeft aan dat, als we niet in ons binnenste naar vrijheid zoeken, we gebonden zullen blijven, fysiek of mentaal. Wat het soort slavernij ook is – fysiek, mentaal of van een andere soort – het binnengaan in ons eigen ‘huis’ geeft gewoonlijk alleen een verandering van houding aan, het zien van de dingen zoals ze werkelijk zijn, het herkennen van onze neiging om te denken volgens de lijnen der gewoonte, zonder ons geloof en onze overtuigingen te onderzoeken.

Ware vrijheid van denken, wat betekent dat ons denken niet is belast met zijn eigen zelfzuchtige belangen, zijn verlamde verleden, zonder blind en onnadenkend aannemen van de waarheden van anderen, vraagt om een bereidheid om de harde taak van het gaan doorzien van onszelf te ondernemen, zodat we bewust kunnen begrijpen wat we weten; en hoe we alles wat we als waarheid aannemen te weten kwamen. Waarheid is een toestand van het denken die alleen maar kan ontstaan als het denken werkelijk vrij is van alle psychologische belemmeringen. Deze belemmeringen worden goed aangegeven in de yogafilosofie. Gewoonlijk aangegeven als de kleśas worden deze beletsels gedetailleerd uitgelegd door Dr. I.K. Taimni in zijn heldere boek *The Science of Yoga*. (Ned.: *DeYoga-Sutras van Patanjali*, UTVN). Hij vertaalt het betreffende vers als volgt:

Het gebrek aan werkelijkheidsbesef, het gevoel van ‘ik-ben-heid’ of egoïsme, het gevoel van aangetrokken te worden tot en afgestoten te worden door de objecten en het krachtige verlangen te leven (in een lichaam), zijn de grote bezoeken en oorzaken van alle ellende in het leven (II.3).

Deze vijf psychologische aandoeningen zijn niet alleen oorzaken van pijn en ellende, zij verhinderen ook het helder zien van de dingen zoals ze zijn, een noodzakelijke voorwaarde voor vrijheid van denken. En alleen door het erkennen van en het confronteren met hun aanwezigheid in onze eigen mentale-emotionele aard kunnen we beginnen aan het bevrijden van het denken van zulke belemmeringen. Een denken dat zo bevrijd wordt, is een ruim denken met een nieuwe manier van waarnemen, een openheid voor nieuwe ideeën. Het vindt een creatief genoeg in het onderzoeken van alle mogelijkheden.

Waarheid is een toestand van het denken die alleen maar kan ontstaan als het denken werkelijk vrij is van alle psychologische belemmeringen.

Nog een andere gedachte komt op bij het nog eens lezen van die opmerkelijke inaugurele rede van Kolonel Olcott. Daarin ligt ook de overtuiging van de president en oprichter van deze vereniging dat juist de naam van de organisatie de sleutel is voor een onderzoek naar alle ideeën die leden kunnen bezighouden. Nergens in die toespraak, nergens in de geschriften en lezingen van opvolgende presidenten wordt aan het woord ‘theosofie’ een of andere officiële definitie gegeven waaraan alle leden zich zouden moeten houden. Maar toch is de vereniging vanaf het begin bekend als de *Theosophical Society*. En ook Olcott die de Vereniging in de context plaatste van zijn historische voorgangers zoals het Neoplatonisme en de Alexandrijnse theurgisten, sprak van het werk als van

de 'opleving van een studie van theosofie' (theurgie = goddelijk werk, *Ganesha*). Voor deze wereldvisie wordt onze aandacht gevraagd als we de doeleinden van de vereniging onderschrijven. En het is dan ook op de studie van theosofie dat we het open en onbelemmerde denken moeten richten, om zo diep, zo grondig, zo breed als we kunnen de rijkdommen van wijsheid te onderzoeken die te vinden zijn in dat ene woord en in alles dat het omvat.

Ongeveer veertien jaar na het houden van zijn inaugurele toespraak publiceerde Olcott een artikel in *The Theosophist*, het blad dat werd opgericht door zijn collega H.P. Blavatsky en dat onder haar leiding het blad van de president werd. Dat artikel was getiteld 'Toegepaste Theosofie', het verscheen in juni 1889 en werd later herdrukt als *Adyar Pamflet 145*. Wederom het fundamentele beginsel van vrijheid van denken herhalend schreef Olcott:

'Wat de Vereniging tot nu toe heeft gedaan... is de mensen aanzetten tot denken. Niemand kan lang lid zijn van de Theosophical Society zonder aan zichzelf te gaan twijfelen. De hele sfeer van theosofie is gekenmerkt door de geest van onderzoek... Het is een waar verlangen om de waarheid te kennen en te verneemen... Het is een feit dat de Theosophical Society mensen aantrekt die een natuurlijke aanleg hebben tot onderzoek, analyse, reflectie... We hebben... een vereniging zonder meningen maar met bepaalde 'doeleinden', bepaalde beginselen en bepaalde methoden en als resultaat hebben we een neiging tot bepaalde manieren van denken en bepaalde theorieën over het universum waaraan de naam theosofie wordt gegeven.'

Maar Olcott, altijd de praktische idealist, de ziener die ook, om een moderne uitdrukking te gebruiken, 'walked the talk', dus deed wat hij zei, was niet tevreden met wat hij noemde 'de intellectuele en filosofische kant van theosofie... de vrucht van de invloed van de Theosophical Society in slechts één richting'. Aan het schrijven van 'Toegepaste Theosofie' voegde hij daarom nog toe:

'Zij die onder de invloed komen van de theosofische geest worden ethisch zowel als filosofisch beïnvloed. Dezelfde oorzaken die een zekere tendens veroorzaken in het denken, veroorzaken op een bepaalde manier ook die neiging in het handelen.'

Als het denken werkelijk vrij is, als het de grote ideeën die het woord theosofie inhoudt overweegt en er diep in doordringt, ze onderzoekt en verkent, als al de manieren van kennen zijn samengesmolten in een verlichtende verwerkelijking die voor ons, voor elk van ons, waarheid is, zonder 'mij' of 'het mijne' om het mee te begrenzen, zonder er een dogma voor anderen van te maken om over te struikelen. Dan brengt ons leven die waarheid elk moment van elke dag tot uitdrukking.

Als het denken niet langer gevormd of geconditioneerd wordt door persoonlijke voor- en afkeur, door egoïsme en zelfzuchtige motieven, dan is het waarnemen helder en verschijnt waarheid op een natuurlijke manier, niet als een waarheid of de waarheid, maar als de essentie van het waarheidsgetrouwe in al zijn wonderlijke schoonheid.

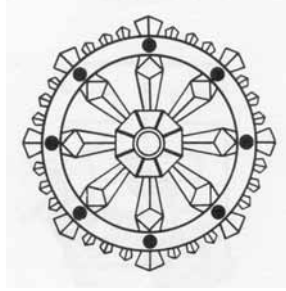
Uit: *The Theosophist*, maart 2007
Vertaling: FvI.

De cyclische wet en onze lotsbestemming

– Sharmila S. Parulkar

De wet van cycli is een onfeilbare wet der natuur die voortdurend overal aan het werk is. Ieder natuurlijk verschijnsel dat zich voordoet is onderhevig aan deze wet, zowel in het zichtbare als in het onzichtbare universum. Daarom is er niets in de menselijke ervaring dat niet onderworpen is aan die wet. Onze lotsbestemming hangt er ook van af hoe nauwgezet wij deze wet in ons dagelijks leven navolgen.

Mevrouw Sharmila Parulkar is lid van de Blavatsky Loge van de Theosophical Society in Mumbai.

Een cyclus is een tijdkring; de kring kan klein zijn, groot of enorm. Het hoofdkenmerk van alle kringen is dat de gebogen lijn terugkeert naar het beginpunt. De dag van 24 uur begint bij een punt dat zonsopgang heet en de cyclus is voltooid wanneer er een nieuwe zonsopgang is. Een iets grotere cyclus heet maand – de maanmaand, van nieuwe maan tot de volgende nieuwe maan, of de zonnemaand, gebaseerd op de beweging van de aarde rond de zon. Een nog grotere cyclus is het jaar. De cycli worden groter en groter totdat zij enorme cycli zijn, niet van miljoenen maar van ontelbare jaren.

De aloude hindoe-wijsgeren kenden de ultieme verdelingen van de tijd en de enormiteit van de grote cycli. Zij gebruikten het symbool van de ‘chakra’ om een deel van hun kennis door te geven aan de massa, bijvoorbeeld door de chakra’s van Vishnoe of Brahma. Onze dag is er één van 24 uur, maar die van Brahma, genaamd een *kalpa*, telt 8.640.000.000 jaar.

Ieder mens maakt zijn of haar eigen cycli. Ofschoon elke dag de zon op een bepaald moment opkomt, wordt niet iedereen op dat moment wakker; sommigen zijn al wakker, terwijl anderen nog slapen, want er zijn algemene cycli van de natuur en er zijn individuele menselijke cycli.

Wij hebben honger, eten en krijgen weer honger, volgens de individuele cyclus. Sommige mensen hebben maar vijf of zes uur slaap per nacht nodig, anderen juist acht of negen. Alles heeft een begin en een einde en dat einde is de start van een nieuw begin. Wij beginnen te sterven op het moment dat wij geboren worden. Dit klinkt vreemd, maar het is waar. Deze variërende cycli overlappen en kruisen elkaar. De werkingen van de cyclische wet zijn gemakkelijk te begrijpen met betrekking tot simpele verschijnselen zoals hierboven aangeduid, maar wanneer cyclische activiteiten complex zijn, zijn ze moeilijk te vatten. Bijvoorbeeld: iemands stemmingen van geïrriteerdheid en woede kunnen cyclisch zijn. Ze kunnen zo onregelmatig optreden dat hij weigert te geloven dat zij zijn onderworpen aan de wet van de cycli. Door studie en observatie zou hij echter kunnen merken dat zijn stemmingen, goede en slechte, een eigen ritme hebben en dat ze wel de wet van de cycli volgen. Niet alleen onze lichamelijke activiteit is cyclisch, zoals slapen en waken, eten en verteren, maar onze gedachten, gevoelens en stemmingen kunnen ook het cyclische patroon volgen. Als dit feit eenmaal is begrepen, kunnen we in staat zijn de cyclische wet te gebruiken om onze eigen lotsbestemming op te bouwen.

Om te weten hoe dat gaat, kunnen we gewoon teruggaan naar de figuur van de cirkel – het symbool van cycli.

Een cirkel veronderstelt twee dingen – een middelpunt en een straal. Zonder deze twee zou er geen omtrek kunnen zijn. Het middelpunt is het belangrijkste, daarna de straal en dan pas de omtrek.

Onze ziel van zelfbewustzijn kan gezien worden als het middelpunt; het denkvermogen, geworteld in de ziel, lijkt op de straal. De ziel en het denkvermogen, optredend in de wereld van de materie, vormen samen de individuele cycli. Sommige gedachten die in het denkvermogen opkomen zijn klein en onbetekenend en andere zijn nobel en verheffend. De lengte van de straal hangt af van het onderwerp waar het denkvermogen zich mee bezig houdt. De straal bepaalt op zijn beurt de grootte van de cirkel. De kromming van de cirkel buigt natuurlijk terug tot zichzelf tot aan het beginpunt. Het einde is het effect van de oorzaak, die het beginpunt was.

Door gewoonte en opleiding zijn wij zo gewend buiten onszelf te zoeken naar de oorzaak van wat er met ons gebeurt dat wij er niet in slagen het gevolg te verbinden aan de echte oorzaak, om ons eigen aandeel te zien in het zich ontvouwende drama van ons leven. De praktische les die wij kunnen leren is dat we niet te veel aandacht moeten besteden aan uiterlijke omstandigheden, maar dat we moeten letten op onze gedachten, gevoelens, stemmingen en op de toestand van ons eigen denkvermogen.

Naarmate een mens innerlijk steeds meer tot wasdom komt, verzekert hij zich ervan dat zijn eigen individuele cycli samenvallen met die van de natuur. Hij merkt dat zijn verbinding met de natuur de meest intieme is; dat hij latent over alle vermogens van de natuur beschikt, zowel zichtbare als on-

zichtbare. Hij merkt dat hij in het bezit komt van pure gelukzaligheid en wijsheid als hij meewerkt met de wetten van de natuur, en hij scheidt zijn eigen cycli, die aanvankelijk de natuur benaderen en later met haar samenvallen.

De cycli van het leven van een Mahatma of van een Meester vallen misschien wel wiskundig samen met die van de natuur, want Hij is iemand die de natuur overwonnen heeft door be-

grip en gehoorzaamheid. Kortom, onze lotsbestemming ligt in ons eigen denkvermogen, omdat onze gedachten de oorzakelijke wortel zijn van onze eigen bijzondere cycli, al naar gelang zij al of niet conformeren met de wetten van de natuur.

Uit: *The Theosophist*,
september 2004
Vertaling: A.M.I.

In alle symbolische systemen was het Oosten altijd de plaats waar het licht vandaan kwam en de kandidaat voor inwijding reisde van het Westen van de persoonlijke duisternis, de plaats van de schaduwen, naar het Oosten van de verlichting, waar de ware meester verblijft, het onsterfelijke Zelf.

De wezenlijke reis vindt echter nimmer in de uiterlijke wereld plaats en geen uiterlijke leraar, hoe wijs ook, kan iemand anders verlichting schenken.

Het pad dat wij gedwongen worden te volgen voert door de wildernis van het persoonlijk zelf, zoals allen die de reis gedaan hebben getuigen.

Laten we dan nu het heilige Pad betreden, voortgedreven door ons verlangen om binnen de invloedssfeer te komen van dat licht dat altijd schijnt op het pad van de spirituele pelgrim.

Joy Mills

Het bevrijden van de geest

– Trân-Thi-Kim Diêu

Liefde en liefde

Liefde is tijdloos. Ze kent vele vormen: van de meest basale tot de meest verfijnde. Vele factoren spelen daarbij een rol. Als een vriend die de taal niet goed machtig is, hoort: ‘Oh, ik hou van kip’ en ook ‘Ik hou van jou’ kan hij zich afvragen of hij niet net als de arme vogel snel zal worden opgediend. Onze vriend blijkt vegetariër. Gelukkig voor hem, maar niet voor ons, want als hij van groene erwten houdt en ook van ons, kunnen we al weer reden hebben tot zorg. Kortom: we kunnen van eten houden, van boeken lezen, films kijken, genieten van gesprekken met mensen om ons heen en we kunnen ook van hoogstaande idealen en noble daden houden. De term ‘*liefde*’ dient vele doelen, die vaak, zonder dat we dat beseffen, tegenstrijdig zijn.

Trân-Thi-Kim Diêu is voorzitter van de Europese Federatie van de Theosophical Society. Deze inleiding, getiteld *Liberating the Mind*, gaf zij in juli 2007 tijdens het Europese Congres in Helsinki.

Nadat we ideeën en dingen van de objecten van onze liefde hebben verwijderd, slaat deze term vooral op een bepaalde kwaliteit in een relatie. Liefde houdt noodzakelijkerwijs zorg in. Als er geen zorg aanwezig is, kan liefde slechts een droom zijn, een afspraak of een overeenkomst. Liefde zonder zorg is voor een eerlijke geest zelfs niet te bevatten. Liefhebben en zorgdragen kunnen niet worden gescheiden. Liefde geeft de achtergrond, de grondtoon en zorg is er de getuigenis van, haar zichtbare manifestatie. Tussen de twee (liefde en zorg) ligt een psychologische en mentale tussensfeer (of veld), waar zorg nog niet wordt geconcretiseerd, maar waar we het goede voor de geliefde wensen.

Liefde kan tussen mensen gauw leiden tot gehechtheid, bezitsdrang, jaloezie, competitie, wat allemaal tegengesteld is aan liefde. Gedurende de wittebroodsweken laat elke partner zijn of haar beste kanten zien. Maar na deze korte glansrijke periode, keert elk naar de oude gewoontes terug. De diepst verankerde en meest onbewuste van allemaal is afgescheidenheid. Voor beide partijen geldt dat er werkelijk

een 'ik' is dat van 'jou' 'houdt' en de onbewuste zekerheid dat 'ik meer en beter van jou houd dan jij van mij'. Daar mijn vrijheid gelijk is aan die van jou, eindigt het allemaal met het feit dat het voor mij moeilijker is om voor jou te zorgen dan voor mijn hond. Het klinkt hard, maar het is waar: het is veel ingewikkelder om van degenen te houden met dezelfde potenties als van degenen die evolutionair gezien lager ontwikkeld zijn dan wij.

Je kunt gepassioneerd van iemand houden, wat zonder twijfel gevaarlijk is, want je kunt jezelf verliezen. Toch kan dit soms een geschenk van de voorzienigheid zijn, waardoor een bepaalde rigiditeit in een individu wordt doorbroken.

Als de passie echter niet alleen een persoon betreft maar alle levende wezens, stijgt ze boven persoonlijke beperkingen uit. Iemand die alles en iedereen in zijn passie kan omvatten, stijgt daardoor tot op zekere hoogte boven zijn persoonlijke ego uit en omdat hij deel uitmaakt van alle levende wezens, ontvangt hij ook de liefde die hij geeft. Men kan niet voorgeven van de mensheid te houden en vervolgens zichzelf haten. Compassie betekent echter geen uitsluiting van jezelf- wat handhaving van de afgescheidenheid is. Compassie met alle levende wezens betekent vooral, dat ze allemaal prioriteit hebben. Degene die liefheeft is onderdeel van alle levende wezens en heeft lief, zonder enig onderscheid.

Vanuit dit ervaringsniveau is liefde in een relatie geen reddingsboei of dwangbuis, maar veeleer een harmoniserende beweging die goedheid en geluk in het leven brengt. Deze liefde is vrij van lagere passies. Spiritueel leven betekent niet dat men zich moet beroven van deze geschenken die god-

delijk van aard zijn. Door deze geschenken gaan we beseffen dat er één waarde is die boven alle tijdelijkheid uitstijgt: dat is liefde.

Compassie en bewustzijn

Op mentaal niveau kan compassie verschijnen in de vorm van goede wensen. Deze positieve gezindheid hoeft zich niet noodzakelijk op iemand persoonlijk te richten. Het betekent bereid zijn om kalm, zonder droefheid, depressie of opwinding voor het welzijn van allen te handelen. Zelfs vreugde is een soort geluk dat voortkomt uit de afwezigheid van spijt, frustratie of nostalgie, omdat men het 'gebroken hartcomplex' te boven is gekomen. Dit punt is nogal belangrijk. Er wordt naar verwezen in H.P. Blavatsky's meditatiediagram als de laatste illusie die we op het astraal-mentale gebied te boven moeten komen. De geest is uitgebalanceerd, stil, *en vredig vreugdevol*. De geest weet dat hij zichzelf niet langer meer onbewust laat meeslepen door allerlei emoties.

Vanuit deze geestesgesteldheid is men (tamelijk plotseling) in staat te beseffen dat alles in de natuur als een orkest samenwerkt om iets tot stand te brengen wat bedoeld is om iedereen geluk te doen ervaren. De dirigent is onzichtbaar, maar volledig aanwezig door zijn directie en klankvorming. Er is een helder besef dat *geluk* de grondtoon van het muziekstuk is, de grondtoon van het hele evolutionaire plan, het proces, zowel als het doel. Het is een *staat van genade (grace)* waar liefde aan alles, overal en nergens schijnt te ontspringen. Men kan wakker zijn, slapend, dromend, deze variaties doen er niet veel toe en schijnen de algemene staat van de geest niet veel te beïnvloeden.

In deze bewustzijnsstaat bestaat tijd niet. Hoewel dingen veranderen, mensen bewegen, voorwaarden veranderd worden, omstandigheden zich wijzigen, blijft de geest hetzelfde.

Plotseling is er het besef dat wat tot dan toe voor 'het leven' werd gehouden slechts een fractie van het gehele leven is, bewustzijn, onophoudelijk stromend als een brede rivier die altijd in beweging is.

Vanuit deze ervaring *weet* de geest dat zij niet langer *een deus ex machina* of iets vanuit blind geloof kan accepteren, noch kan ze zich er verplicht op afstemmen, want er is dit zien van binnenuit geweest. Het bewustzijn ontvouwt zijn geheimen voor de nauwkeurige observator. *En deze waarnemer kijkt naar het-zelf als hij naar deze bewustzijnsbeweging binnenin kijkt.* [Maar hoe moet je 'een hand met dezelfde hand pakken'?]

Het beëindigen van treurnis is het ten einde brengen van de tijd

Eerder zei ik al dat compassie het einde betekent van verdriet en lijden. Als we verdriet hebben, beperkt de geest (het bewustzijn) zichzelf tot een nauwe ruimte. Benauwdheid is tegengesteld aan de essentie en aard van ruimte: dat is oneindigheid. Zoals het water in een rivier zich een weg probeert te banen om zich te verbinden met de oceaan, probeert ruimte, beperkt door verdriet, voortdurend een weg te vinden om zichzelf te verbinden met het ene bewustzijn. Deze natuurlijke beweging is gelijk aan de zoektocht naar geluk door alle wezens, die halfbewust als ze zijn, in verwarring raken. Door hun onervarenheid handelen ze niet juist. Vanwege hun ongevoeligheid, moeten ze de gevolgen van hun daden dragen. Ze lijden en leren van het lijden.

Stapje voor stapje groeiend, leren ze hun pijn kwijt te raken. Eenmaal grijpt, laten ze het verdriet achter zich. Gevoelig geworden, worden ze van binnenuit door hun intuïtie geleid. Leren houdt op een pijnlijk proces te zijn. Het is een gracieuze en vreugdevolle manier om zich weer te verbinden met de natuurlijke staat van bewustzijn, de essentie van de geest die oneindig is, elders *tathata*, 'zulkheid' genoemd. Daar ruimte zelf oneindig is, is bewustzijn – de zogenaamde innerlijke ruimte – ook oneindig.

Ik zei 'zogenaamd' omdat er maar één ruimte is. De dualistische geest suggereert dualiteit; ze spreekt van een 'innerlijke' en 'uiterlijke' ruimte. Maar ruimte, in zichzelf oneindig, is ondeelbaar. Bewustzijn is ondeelbaar. De natuurlijke zoektocht naar geluk is niet anders dan het intense verlangen naar bevrijding; het wordt ook als Liefde gekwalificeerd. Een theosofische tekst citeert de woorden van Gautama Boeddha: *'Alle manieren om in dit leven religieuze verdienste te verwerven hebben nog voor geen zestiende deel de waarde van Liefde, de bevrijding van de geest. Als iemand in zijn geest voor een enkel moment Liefde voortbrengt is dat een lovenswaardiger daad dan onder de armen drie keer per dag honderd potten voedsel te verspreiden.'*

De zoektocht naar geluk kan dus gezien worden als het oneindige dat het in vormen en materie gevangen eindige tot zich roept.

Polen van oneindigheid – De Mystici

Altijd zijn er vergevorderde zielen die alle levende wezens helpen om tot geluk, bevrijding te komen. Het is geen fantasie om te denken dat dankzij de mystici, goede krachten gevoed worden en in de wereld domineren. Ze leggen

zich strikte morele en fysieke disciplines op om als voorbeelden voor hun leerlingen te dienen en ook om hun concentratiekracht te vergroten. Ze bidden en dragen ceremoniën op (of niet) om theurgie (= goddelijk werk, *Ganesh*) te praktiseren. En ze mediteren het grootste deel van hun tijd, meestal in eenzaamheid, om het bevrijdingsproces te versnellen. *Zij zijn polen van oneindigheid op onze planeet.* Zij handelen als media voor levende halfbewuste wezens om contact te houden met hun ware spirituele aard, hen steunend om verkeerde daden te voorkomen. Ze helpen meer gevorderde wezens door hen de weg te wijzen. En nog verder gevorderde leerlingen helpen ze mentaal op hun weg naar geluk en bevrijding. De hele aarde – het universum zelfs – is hen oneindige dankbaarheid verschuldigd.

Men kan zich erover verwonderen dat zo'n klein aantal de hele mensheid kan helpen. Een waarheid uit het occultisme is *dat alleen kwaliteit telt*. Liefde heeft inderdaad, als ze in een geest (mind) wordt voortgebracht, transcendentale kracht. Dat betekent dat er bevrijding van de geest (mind) is, al is het maar gedurende een enkel moment. Deze kracht maakt de sublimering van materie in geest (spirit) mogelijk. Een daad dus die door de wereld als klein wordt gekwalificeerd, maar die liefdevol – *met de kwaliteit van het oneindige* – wordt uitgevoerd, heeft de kracht om te helen en te bevrijden. Het is heel belangrijk om dit punt te begrijpen, zodat actie op het essentiële niveau wordt ondernomen en niet alleen aan de buitenkant. Het is ook vertroostend om het grotere belang van het essentiële

boven het oppervlakkige in te zien; waar dat zich voordoet is onderscheidingsvermogen werkzaam. Dan kunnen we begrijpen waarom zoveel nadruk gelegd is op de liefde als de kwaliteit waaraan alle andere kwaliteiten ondergeschikt zijn. Dit rechtvaardigt ook een mystiek adagium: *'Heb lief en doe wat u wilt'*. Als oneindigheid op de achtergrond is, kan de wil niet afwijken van het allerhoogste: dat is geluk voor elk en allen.

Zoals al eerder genoemd, wordt liefde op zijn hoogste niveau geconcretiseerd in zorg. Ergens voor te zorgen betekent het welzijn ervan te verzekeren; het is een ervaring van een spirituele orde. Niet alleen mag men zorg dragen, maar het leven zelf zorgt onophoudelijk voor alle wezens 'als haar kinderen'. Volgens een moderne mysticus is het zo dat, *als je lief hebt, het leven op een verrassende manier voor je zorgt*. Hoe kan het anders zijn? Als de achtergrond van de geest verlicht wordt door oneindigheid – het leven zelf – is haar natuurlijke beweging voortdurend voedend en in overvloed gevend. Toch is er geen gever, geen ontvanger, zoals er geen lijdende is. Alles gebeurt natuurlijk, in een eenvoudige beweging, als water vloeiend in een wijde rivier, alles meevoerend naar de oceaan.

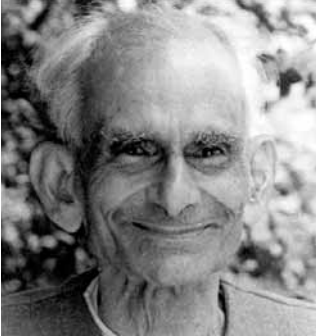
Dat Liefde alle harten mag verlichten!

Dat degenen die het leven beschermen gezegend mogen zijn!

Dat alle levende wezens naar geluk mogen weerkeren!

Vertaling: Alice Bouwland

Dr. I.K. Taimni

I.K. Taimni betekent veel voor de Theosophical Society, omdat zijn boeken overal op de wereld worden gelezen. Hij maakte oosterse teksten toegankelijk voor westerse lezers. Hij werd wereldberoemd door zijn commentaar op Patanjali's Yoga-Sutras, een boek dat in vele talen is vertaald.

Taimni was bekend om zijn warme en meelevende aard, zijn nederigheid en zijn bescheiden manier van functioneren.

Iqbal Kishen Taimni werd geboren in Lucknow, India, in een familie van Kashmirbrahmanen. Hij leefde van 1898 tot 1978. Zijn vader, Prem Kishen Taimni, was een pandit (geleerde hindoe). Zijn moeder overleed jong en hij werd opgevoed door zijn grootmoeder.

Hij groeide op met een jonger zusje. De familie verhuisde tijdens zijn schooltijd naar Allahabad, waar Taimni een openbaar college bezocht en afstudeerde in scheikunde. Hij was een briljant student en de overheid bood hem een hoge functie aan, maar hij koos voor een lectoraat aan de universiteit. In 1928 promoveerde Taimni aan de universiteit van Londen tot doctor in de anorganische scheikunde. Hij bleef tot aan zijn pensionering werken aan de universiteit van Allahabad als professor in de scheikunde.

Op 21-jarige leeftijd werd hij lid van de Theosophical Society (zijn diploma 19388 is gedateerd op 12 juni 1919). Waarschijnlijk was zijn huwelijk met Kunwar Nagu uit Indore daarbij van invloed, want zij bezocht de theosofische meisjesschool van het Indiase hoofdkantoor van de TS in Varanasi. Zij werd lid van de TS in 1925. Zij werkten samen voor de Anand Loge in Allahabad. Taimni hielp in 1935 bij de constructie van het ruime gebouw van de Anand Loge en hij doneerde zijn eigen, zeer waar-

devolle bibliotheek aan de Besant Memorial Library in het gebouw van de loge. Hij was lang secretaris en later voorzitter van de loge. Hij richtte het 'Anand Publishing House' op, voor het publiceren van theosofische literatuur.

Taimni was bekend om zijn warme en meelevende aard, zijn nederigheid en zijn bescheiden manier van functioneren, hij vermeed publiciteit. Hij overleed op 7 juni 1978 in Lucknow.

I.K. Taimni's commentaar op *De Yoga-Sutras van Patanjali* is in vele talen vertaald. Het werd in 1961 voor het eerst uitgegeven door het Theosophical Publishing House (TPH) in Adyar en is nog steeds het meest verkochte boek van veel van de theosofische uitgeverijen; Nederland kent nu de vijfde druk. Taimni schreef veel meer boeken die gekenmerkt worden door helderheid van inzicht. Het zijn geen vage, zwevende beschrijvingen, maar het gaat over feiten die door Taimni wetenschappelijk worden aangegeven en die bevestigd kunnen worden door eigen ervaring; hij had een praktische ervaring met zijn onderwerpen. Hij maakte oosterse teksten toegankelijk voor westerse lezers. Het boek *Een weg tot zelfontdekking* (nummer 2 van de Adyarreeks van de UTVN, de uitgeverij van de Nederlandse afdeling) is een vertaling van

W i e w a s . . .

Taimni's *A Way to Selfdiscovery* en zou beschouwd kunnen worden als een inleiding op *De Yoga-Sutras van Patanjali*.

Een diepe en intense studie van het Kasmir- shivaisme leidde tot commentaren op teksten uit de elfde eeuw, zoals de *Pratyabhijñā Hridayam* van Ksemaraja, door de UTVN uitgegeven onder de titel *Het geheim van Zelf-realisatie*. Ook de *Bhakti-Sutra* van Narada met een commentaar van I.K. Taimni verscheen bij de UTVN, onder de titel *Zelf-realisatie door liefde*.

Een tekst waarin misschien het diepst wordt ingegaan op het bereiken van geestelijke ervaring zijn de *Siva Sutras* die door Taimni in het Engels vertaald en van commentaar

voorzien werden, onder de titel *The Ultimate Reality and Realization*. Er wordt in Nederland door de Esoterische School van Theosofie gewerkt aan een Nederlandse vertaling, in samenwerking met de UTVN. Zo kwamen overigens ook de andere Nederlandse uitgaven van Taimni's commentaren tot stand. Taimni stond vele jaren aan het hoofd van de internationale Esoterische School.

Andere boeken van Taimni zijn: *An Introduction to Hindu Symbolism* (TPH Adyar 1965), *Man, God and the Universe* (TPH Adyar 1969), *Gāyatrī* (TPH Adyar 1974) en *Science and Occultism* (TPH Adyar 1974).

In de *Theosophist* van juni 2008 werd bekendgemaakt

dat er bij TPH zojuist een herdruk is verschenen van *Glimpses into the Psychology of Yoga* door I.K. Taimni. In dit boek behandelt hij, vanuit zijn kennis en vooral ook vanuit zijn ervaring, de aard van het bewustzijn en het functioneren van het denken.

I.K. Taimni betekent veel voor de Theosophical Societyn. Er zijn leden die elkaar herkennen omdat ze via zijn boeken de vereniging leerden kennen. Misschien is dit omdat zijn teksten zo duidelijk uitgaan van de hogere logica van de wetten van bestaan. Het moet zo zijn, denk je dan, want het kan niet anders. Dank je wel, I.K. Taimni...

F.v.I.

EEN WAAR THEOSOOF

Niet het individuele en vastberaden voornemen om zelf het Nirvana (het hoogtepunt van alle kennis en absolute wijsheid) te bereiken, wat tenslotte slechts verheven en glorieuze zelfzucht is, maar het zelfopofferend zoeken naar de beste middelen om onze naaste op het juiste pad te brengen, en zoveel van onze medeschepselen als ons mogelijk is er hun voordeel mee te laten doen, maakt iemand tot een waar theosoof.

(uit: Het standpunt van de Chohan ten aanzien van de T.S., door M. Conger, Gecombineerde chronologie bij De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett en the Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett, blz. 45)

Leiden en Naarden 30 en 31 mei 2008 Gouden jubileum conferentie van de Proklos leerstoel, deel 2

In het middagedeelte van de eerste dag van het Jubileumcongres van Proklos in Leiden spraken Rupert Sheldrake en Prof. P. Krishna uit India. De dag werd besloten met een kort debat tussen prof. dr. Bas Haring en Rupert Sheldrake over vragen van wetenschapsfilosofische aard. Die vragen gingen over de zin en onzin van parapsychologisch onderzoek en daaruit voortspruitende inzichten. De bijdrage van prof. Krishna komt bij de volgende aflevering aan bod.

Rupert Sheldrake
Rupert Sheldrake, een nog jeugdig ogende 66-jarige wetenschapper, werd in Nederland bekend doordat VPRO-programmamaker Wim Kayzer één van de afleveringen van "Een schitterend ongeluk" aan hem wijdde. Sheldrake is een Engels biochemicus (Cambridge) en studeerde ook filosofie en geschiedenis aan de Harvard Universiteit. Hij heeft veel onderzoek gedaan en gepubliceerd op gebied van ontwikkeling van planten en dieren, gedrag, geheugen, waarneming en telepathie.

Morfische velden
Sheldrake is van mening dat de vormen en instincten van

levende organismen weliswaar ook door hun genetische 'make-up' wordt uitgedrukt, maar dat deze factoren niet hun oorsprong in de genen vinden. Volgens hem ontwikkelen organismen zich onder invloed van wat dezelfde soort van organismen in het verleden heeft meegeemaakt. Zij zouden daarvoor een mechanisme gebruiken dat hij morfische resonantie (vormresonantie) heeft genoemd. Dat wil zeggen dat bepaalde, en vooral biologische, fenomenen waarschijnlijk worden naarmate zij vaker plaatsvinden. Daardoor zou biologische groei en ontwikkeling en ook gedrag van dieren als het ware in patronen neerslaan. Die patronen zouden beïnvloedend zijn voor latere dieren van dezelfde soort. Hij raakt daarmee aan de kern van het evolutiedenken: hij beargumenteert dan ook dat natuurwetten bij levende organismen veranderlijke gewoontes zijn. Alle organismen hebben volgens hem velden van bewustzijn om zich heen: velden in en rondom organismen die de karakteristieke structuren en activiteitenpatronen van die organismen organiseren en sturen. In die velden worden patronen van nieuwe dingen, van dingen die organismen meemaken, opgeslagen. Die patronen beïnvloeden dan weer de levensvelden van de nieuwe organismen via het proces van vormresonantie.

Agenda Nederland

oktober 2008

11 Nationale studiegroep "De Mahatma Brieven"

Harry Potter at Naarden:

17 t/m 19: Naarden,

'Harry Potter', lezingen door Prof. John Algeo, internationaal vice-president van de Theosophical Society; voertaal Engels:
- Vrijdag 17 okt (20.00 uur): *Theosophy, Fantasy and Harry Potter*.

- Zaterdag 18 okt (10.30): *The Orphan and the Quest*.

- Zaterdag 18 okt (15.00): *The Bodhisattva and the Dugpa*.

- Zaterdag 18 okt (19.30) Harry Potter video.

- Zondag 19 okt (10.30): *The Deathly Hallows and a Zen End*.

november 2008

8-9 : Naarden, najaarschool TVN over Karma en Dharma, voertaal Nederlands.

15 Amsterdam, nationale studiegroep "De Geheime Leer"

13 Amsterdam, nationale studiegroep "De Mahatma Brieven"

De nationale studiegroepen vinden plaats in de Tolstraat te Amsterdam.

Voor nadere inlichtingen over alle genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672. Zie ook www.theosofie.nl.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

The extended Mind

Het bewustzijn dat zich buiten de grenzen van de stof, van lichamen uitbreidt. Dat was het thema van zijn prachtige presentatie. Buiten de grenzen van tijd (geheugen) en ruimte (buiten het lichaam). Volgens Sheldrake is het geheugen afhankelijk van resonantie dan van het 'opslaan' van informatie. Hij doorbreekt daarmee het westerse dualisme dat gebaseerd is op Descartes. Descartes scheidde lichaam en geest, maar dacht wel dat zij met elkaar in wisselwerking stonden. Descartes staat op zich tegenover het beperkte materialistische denken van het huidige wetenschappelijke denkmodel. Sheldrake stelt echter een derde mogelijkheid voor. Het bewustzijn is weliswaar binnen tijd en ruimte, maar het projecteert zichzelf via velden, denk bijvoorbeeld aan magnetische velden of zwaartekracht velden. Die strekken zich ook buiten materiële objecten uit. Velden bevinden zich zowel binnen als buiten de objecten waar zij bij horen. Bewustzijn wordt niet alleen maar verklaard door activiteiten van het zenuwstelsel. Daardoor blijft bewustzijn een 'mysterieus' fenomeen in het huidige materialisme.

Recente resultaten van onderzoek tonen aan dat mensen elkaar op afstand kunnen beïnvloeden, alleen al door naar elkaar te kijken. Niet alleen onze aandacht, maar ook onze intenties hebben dus effect op afstand. Daardoor lijkt onze denkende geest ('mind') zich uit te strekken in tijd en in ruimte. En daardoor zouden we ook kunnen putten uit collectieve herinneringen, door het proces van morfische resonantie.

Jouw beeld van mij is niet in je hoofd, denkt Sheldrake. Niet in je hersenen, maar wel in je denkende geest. Dat beeld wordt veroorzaakt doordat ik in het veld van je bewustzijn sta. Sommige projecties kunnen we hebben terwijl er niets in ons veld staat. Dat is psychotisch. Dit komt in feite overeen met de theorieën uit de oude wijsheid van de mysteriestromingen. Onze geest zou zich via de morfische velden uitstrekken tot datgene wat we waarnemen. Sheldrake wees erop dat prof. dr. J.J. Poortman de eerste was die dit in 1955 min of meer zo verwoordde.

Telepathische experimenten
Dieren voelen het ook als er naar hen gekeken wordt. En dat kan ook via foto's of via camera en videocircuits. Dat

Agenda buitenland

oktober 2008

18-25 Venetië, European School of Theosophy, thema *The Wisdom of the Sages*, met dr. J. Godwin, dr. Edi Bilimoria en Michael Gomes

november 2008

17 t/m 29 Adyar School of the Wisdom met prof. R.C. Tampi, thema: *Theosophy - Exponents and Exposition*

december 2008

1 t/m 15 Adyar School of the Wisdom met P. Oliveira. Thema: *The Mahatmas on Theosophy and the T.S.*

januari - februari 2009

7 jan tot 11 feb Adyar, School of the Wisdom, met prof. Ravi Ravindra. Thema: *Insights from the Bhagavad Gita*

februari 2009

17-22 The Secret Doctrine and The Mahatma Letters door Nelda Samarel en Eneida E. Carbonell, Krotana School of Theosophy in Ojai, California
23-28 The Relevance of Theosophy and Theosophical Literature in the Contemporary World door Joy Mills, Krotana School of Theosophy in Ojai, California

U kunt schenkingen doen aan de TVN, aftrekbaar voor uw aangifte inkomstenbelasting. Ook legateren aan de TVN is een mogelijkheid.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de penningmeester van de TVN.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

betekent dus dat het projecteren van mensen en dieren gerelateerd is aan vormen van bewustzijn. Dit geldt ook voor geluid, want we horen dingen in de verte. Sheldrake kwam te spreken over zijn experimenten: Initial Interspace Telepathy Experiments, zeg maar: eerste interruimtelijke telepathische experimenten. Telepathie, ook als er afstand en muren zitten tussen zender en ontvanger. Telepathie gaat het makkelijkste tussen mensen die elkaar dierbaar zijn of elkaar aardig vinden. Denk aan moeders en hun baby's, vooral als zij die borstvoeding geven. Moeders kunnen bijvoorbeeld melk gaan druipen als hun baby huilt. Sheldrake wees erop dat het toch uiterst merkwaardig is dat deze fenomenen zo weinig wetenschappelijke aandacht krijgen. Dieren weten niet alleen wanneer hun baasjes thuiskomen. Zij weten dat ook als die baasjes op andere tijdstippen thuiskomen dan gewoonlijk. Dat betekent dat dieren de intenties, de bedoelingen van hun baas kunnen oppikken en daarop reageren. Hij toonde videobeelden van een wel heel bijzondere reeks experimenten van een grijze roodstaartpapegaai en diens eigenares. Deze papegaai had de ongelofelijk

grote woordenschat van 1.300 woorden. En hij kon ze ook goed benutten. Dat bleek uit het volgende. De eigenares zat in een andere ruimte dan de papegaai. Zij kon daar naar een scherm kijken dat verbonden was met een camera die op de papagaai gericht was. Als de eigenares bijvoorbeeld een foto/afbeelding van een situatie of voorwerp te zien kreeg, begon de papagaai daarover te spreken! Volgens Sheldrake was de opzet van het experiment gecontroleerd door anderen en was van trucage geen sprake.

Bewustzijnsprojecties

Ook onze lichaamsbeelden, waarnemingen en beelden van delen van ons lichaam, van ledematen bijvoorbeeld, zijn volgens Sheldrake projecteerde beelden. Denk maar aan fantoomledematen en fantoompijnen. Als mensen een arm of been moeten missen, kunnen ze daar vaak wel een bepaalde gevoeligheid houden of zelfs fantoompijnen voelen. Een ander experiment dat hij liet zien maakte daarvan gebruik. Van mensen bij wie een arm was geamputeerd en die dat lichaamsdeel nog als 'fantoom' voelden, werd gevraagd om dat fantoom op een bepaalde plek in een

Agenda loges en centra

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de betreffende loges/centra (zie adressenpagina).

oktober 2008

- 3 Zelfontwikkeling in het Tibetaans Boeddhisme, lezing voor leden, Tony Boerlage (Utrecht)
- 6 De invloed van stralingsbelasting op gezondheid en bewustzijn, lezing, Koen van Biesen (Amersfoort)
- 6 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 6 Gespreksavond (Den Haag)
- 6 Theosofie van Rudolf Steiner, studieavond (Groningen)
- 7 *De Stem van de Stilte*, studieavond, Ronald Engelse (Rotterdam)
- 11 Noblesse oblige, openbare bijeenkomst, Ali Ritsema (Amsterdam)
- 11 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk (Den Haag)
- 11 Astrologie, workshop, Peter den Haring (Zuid-Limburg)
- 12 Aannames in de Esoterie, lezing, Hans Gerding (Naarden, Besant Hall)
- 13 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 13 Het enneagram, lezing, Jeanette van Stijn (Den Haag)

Wist u dat in de Tolstraat 154 te Amsterdam niet alleen het hoofdkantoor van de TVN is gevestigd, maar ook de 'theosofische boekhandel Adyar' en de 'theosofische bibliotheek' met een unieke collectie theosofische, religieuze en esoterische literatuur?

V e r e n i g i n g s n i e u w s

ruimte 'door de wand' te steken. Het bleek dat mensen veel vaker dan statistisch kon worden verklaard, konden voelen of en waar die fantoomarm door een wand werd gestoken. Sheldrake wees erop dat dit soort experimenten redelijk goedkoop kunnen worden gedaan. Hij lichtte toe dat met behulp van de telefoon, met e-mails en via internet allerlei experimenten zijn te doen die dit soort hypothesen kunnen onderzoeken. Voor degenen die daarover meer willen weten of daar zelf aan willen meedoen, verwijst ik naar zijn Engelstalige website: . Via internet is er natuurlijk een enorme potentie om gegevens te verzamelen op relatief goedkope wijze.

Intersociaal bewustzijn

De denkende geest strekt zich ook uit in sociale relaties. Dat is holistisch: het geheel is en kan meer dan de samenstellende onderdelen, doordat er sprake is van een organiserend veld dat de onderdelen verbindt, unificeert, tot eenheid maakt en die eenheid ook organiseert. Denk aan een zwerm vogels. Die vliegende zwerm kan zo snel van richting veranderen dat er een organiserend veld rondom de individuele vogels moet bestaan, zodat zo'n bedoeling bliksemsnel verwelkomt kan worden. Dieren kunnen ook over afstanden met elkaar in contact blijven. Zoals dier en mens

dat dus ook kunnen. Maar met mensen onderling is dat vaak wat moeilijker: vandaar dat wij uit noodzaak de mobiele telefoon hebben uitgevonden, sprak Sheldrake met een grote glimlach. Het was een prachtige presentatie. Bovendien is Sheldrake een begenadigd spreker bij wie het een genot is om te luisteren.

Bas Haring

Stichting Proklos had prof. dr. Bas Haring uitgenodigd om met Sheldrake in discussie te gaan. Haring is een Nederlands filosoof die promoveerde over kunstmatige intelligentie. Hij is bekend geworden door zijn kinderboek "Kaas en de evolutietheorie". Hij probeert wetenschap en filosofie betekenis te geven voor het gewone leven. Hij doet dat door het schrijven van boeken en columns, door het maken van televisieprogramma's en door het geven van colleges. Hij is bijzonder hoogleraar aan de Leidse universiteit op de leerstoel 'publiek begrip van wetenschap'.

Discussie Sheldrake en Haring

Beiden werd gevraagd om over een aantal stellingen hun gezichtspunt naar voren te brengen. De eerste rondging over de betekenis van de morfische velden. Zijn deze een anomalie (zie ook vorige verslag in *Theosofia* 4, 2008)? Als ze dat zijn, is er dan geen nieuwe theorie

- 14 Karma en dharma, thema-avond (Zwolle – centrum Lanoe)
- 15 *De Geheime Leer*, cursus, Ali Ritsema (Zuid-Limburg)
- 17 *De Bhagavad Gita*, wijsheid voor het dagelijks leven, lezing, Wim van Vledder (Utrecht)
- 18 Beziingsbijeekomst (Den Haag)
- 19 Universele eenheid en verbondenheid, gespreks-groep, Wim van Vledder (loge Zwolle)
- 20 Studie-avond (Amersfoort)
- 20 Jan van Ruusbroec - leren van de liefde, lezing, Didi de Mildt (Arnhem)
- 20 Inleiding in de theosofie, les 1, voor nieuwe cursisten, Wim Leys (Den Haag)
- 20 Theosofie van Rudolf Steiner, studieavond (Groningen)
- 21 Vivekacūḍāmaṇi – zelf-onderzoek en het pad, studie (Naarden, Ashrama)
- 21 *De Geheime Leer*, studie-avond, Ineke Vrolijk (Rotterdam)
- 23 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper (Zwolle- centrum Lanoe)
- 27 Meditatieve avond (Amersfoort)
- 27 Meditatie, cursus, Minouc Heijbroek-Tijssen (Arnhem)
- 27 Filosofische en wetenschappelijke problemen rondom psi, lezing, prof. Hans Gerding (Den Haag)
- 28 *Yoga-Sutras van Patanjali*, groepsstudie (Amsterdam)

nodig om deze velden te begrijpen?

Sheldrake wees erop hoe vreemd het eigenlijk is dat een grote eik uit één klein eikeltje voortkomt. In het menselijk lichaam is het genetische basismateriaal overall hetzelfde. Maar dat 'codeert' voor heel veel verschillende eiwitten met elk een andere functie. Eiwitten krijgen hun functie, afhankelijk van hun plaats in het lichaam. Dat betekent dat genetisch DNA niet het 'plan' van een organisme bevat, maar de codering is voor de bouwstenen van het lichaam. Het organiserende principe ligt dan daarbuiten. Het morfische, of morfogenetische veld is dan het veld dat de holistische eigenschappen van organismen kan verklaren. Hij pleitte er daarom voor dat er meer geld beschikbaar moet komen voor onorthodox onderzoek.

Haring wees erop dat een selectieve voorsprong van een gemuteerde cel al veranderingen in de massa van een organisme kan veroorzaken; en dat we nog niet weten of daarom bepaalde verandering niet strikt vanuit de genen te verklaren is. Het gedrag van een school vissen is anders dan het gedrag van een individuele vis. Sheldrake antwoordde dat velden slechts velden zijn en dat DNA codeert voor eiwitten, niet voor het geheel. Haring was het wel met Sheldrake eens dat er meer geld voor

onorthodox onderzoek beschikbaar moet komen. Hij vond echter dat er dan wel massaal gegevens moesten zijn die daartoe aanleiding geven. Alleen maar fenomenen die een 'lichte statistische afwijking' vertonen van wat op grond van het normale wetenschappelijke wereldbeeld verwacht mag worden, voldoen daarvoor volgens hem niet. Sheldrake wees erop dat Einstein door een kleine statistische afwijking in lichtsnelheid is gaan nadenken. Daar is uiteindelijk de relativiteitstheorie uit voortgekomen. Ook kleine dingen kunnen dus van wetenschappelijk groot belang zijn.

Onveranderlijke wetten

Het tweede debatje ging erover dat de meeste wetenschappers het principe huldigen dat natuurwetten zelf niet veranderen. Is het mogelijk om te beargumenteren dat deze natuurwetten niet 'eeuwig' zijn, maar een soort van 'vaste gewoontes' die door de tijd heen kunnen veranderen? Haring gaf te kennen dat de meeste wetenschappers denken van niet. Maar stel je voor dat dat wel zou kunnen? Hoe zouden die wetmatigheden dan veranderd zijn? De meeste mechanismen in de evolutie zijn geleidelijk en vertonen geen sprongen. Sheldrake was daarover sceptisch. Hij vond het idee van 'onveranderlijke wetten' alleen maar een gewoonte in het mense-

28 De gevaren van toegepaste magie, lezing, Hans van Aurich (Rotterdam)

28 *De Geheime Leer*, gespreksavond, Wies Kuiper (Zwolle – Lanoe)

november 2008

3 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk (Arnhem)

3 Gespreksavond (Den Haag)

3 Theosofie van Rudolf Steiner, studieavond (Groningen)

4 Vivekacūḍāmani – zelfonderzoek en het pad, studie (Naarden, Ashrama)

4 *De Stem van de Stilte*, studieavond, Ronald Engelse (Rotterdam)

7 Zelfontwikkeling in het Tibetaans Boeddhisme, lezing voor leden, Tony Boerlage (Utrecht)

8 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk (Den Haag)

10 Doorgevingen of channelings met Gods kanalen, lezing, Johan Pameijer (Amersfoort)

10 Meditatie, cursus, Minou Heijbroek (Arnhem)

10 Inleiding in de theosofie, les 2, Wim Leys (Den Haag)

11 *De Geheime Leer*, studieavond, Ineke Vrolijk (Rotterdam)

11 Onderscheidingsvermogen, thema-avond (Zwolle – centrum Lanoe)

12 *De Geheime Leer*, cursus, Ali Ritsema (Zuid-Limburg)

V e r e n i g i n g s n i e u w s

lijk denken zelf. Ook in de natuurwetenschappen blijken tegenwoordig de ‘constanten’, de vaste factoren, minder constant dan we dachten. Volgens Sheldrake evolueren de mechanismen achter de evolutie- fenomenen zelf ook. Dit deel van het debat ging over in een discussie over principes van wiskundige logica. Die principes zijn van belang om goede theorieën te kunnen vormen over wetenschappelijke waarnemingen.

Verklaring voor telepathie
Als het juist is dat morfische velden telepathie verklaren, wat zijn daarvan dan de implicaties voor mensen die mediteren en een ‘spiritueel’ leven willen voeren? Niet zo veel, dacht Sheldrake. Telepathie is een ‘natuurlijke’ vorm van communicatie in een groep. En dat is onderhevig aan wetmatigheden of ‘gewoontes’. Mediteren en dergelijke gaan echter uit boven sociaal functioneren en hebben daar op zich niet

zoveel mee van doen. Sommige parapsychologen zijn dan ook atheïsten of zelfs materialisten. Sterker nog: veel Anglicaanse geestelijken zijn sceptisch over parapsychologische fenomenen. Ook Bas Haring merkte op dat de wetten van zwaartekracht een spiritueel leven niet veranderen. Maar de evolutietheorie deed dat volgens hem wel: de mens zag zich daarna anders, had een ander begrip van zichzelf gekregen dan daarvoor. Sheldrake merkte daarop op dat uitbreiding van de wetenschap en van wetenschappelijke inzichten niet betekent dat we alle oude inzichten overboord moeten gooien, dat zou onzinnig zijn. Maar we moeten ons wel realiseren dat de wetenschap op het gebied van bewustzijn nog in de kinderschoenen staat. Een daverend applaus besloot deze middag.

(wordt vervolgd)
Peter J. Smit

Ik ben in elke religie
als een draad door een streng parels.

Bhagavad Gita

- 15 H.P. Blavatsky, haar leven en werk voor de Theosophical Society, openbare bijeenkomst, Els Rijneker (Amsterdam)
- 15 Bezinningsbijeenkomst (Den Haag)
- 16 Onsterfelijkheid, gespreksgroep, Wim van Vledder (loge Zwolle)
- 16 Hoe kun je in deze tijd een Graalsmens worden?, lezing, Roland van Vliet (Zuid-Limburg)
- 17 *De scheppende stilte* van Rohit Mehta, studieavond (Amersfoort)
- 17 Ahmadiyya Moslim Gemeenschap over de Islam, informatieavond, hh. Verhagen en Aala (Arnhem)
- 17 Geometrie in de natuur, film (Den Haag)
- 17 Theosofie van Rudolf Steiner, studieavond (Groningen)
- 18 Stichtingsdag: waarom lid van de TV?, voor leden (Naarden)
- 18 Latente vermogens, lezing, Wies Kuiper (Rotterdam)
- 21 De wijsheid van de Upanishaden – voor de praktijk, lezing, Wim van Vledder (Utrecht)
- 24 Ledenavond (Amersfoort)
- 24 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 25 *Yoga-sutras van Patanjali*, groepsstudie (Amsterdam)
- 25 Luisteren in aandacht: de kunst van leren, lezing, Femmie Liezenga (Rotterdam)
- 25 *De Geheime Leer*, studieavond, Wies Kuiper (Zwolle – centrum Lanoe)

Brand O & O

In de nacht van dinsdag 8 op woensdag 9 juli 2008 was er waarschijnlijk bliksemsinslag in het dak van het landhuis Nieuw-Valkeveen van de Stichting Ontmoeting & Ontplooiing in Naarden. Een voorbijgangster ontdekte een flinke brand. Ondanks het feit dat 60 brandweerlieden met 10 stralen probeerden de brand onder controle te krijgen is het gebouw geheel uitgebrand en moet als verloren worden beschouwd. Op het moment van de brand waren de bewoners, dr. ir. Michiel Haas en zijn vrouw, niet aanwezig, want die waren die dag net op vakantie gegaan. Wel bleek de poes, die eerder die dag spoorloos was, nog binnen te zijn: die werd door de brand-

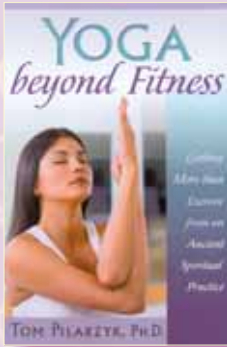
30 Unificatie en broederschap vanuit de moderne fysica belicht, lezing, Max Takkenberg (Naarden, Besant Hall)

december 2008

- 1 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 1 De alchemistische achtergronden van Sinterklaas en Carnaval, lezing, Frank Tuinstra (Den Haag)
- 1 Theosofie van Rudolf Steiner, studieavond (Groningen)
- 2 *De Stem van de Stilte*, studieavond, Ronald Engelse (Rotterdam)
- 7 Lezing, Avani van Leeuwen (Zuid-Limburg)

weer gered. Ook wist de brandweer backup-tapes veilig te stellen van het kantoor van dhr. Haas dat in dit gebouw gevestigd was. Het Internationaal Theosofisch Centrum heeft de familie Haas werkelijk uit de brand weten te helpen door te zorgen voor tijdelijke huisvesting.

- 8 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 8 Inleiding in de theosofie, les 3, Wim Leys (Den Haag)
- 9 *De Geheime Leer*, studieavond, Ineke Vrolijk (Rotterdam)
- 12 Geloven in jezelf, lezing voor leden, Henk Woltman (Utrecht)
- 13 Bezinningsbijeenkomst (Den Haag)
- 13 Rijkdom van innerlijke vrijheid, openbare bijeenkomst, Louisa Koningferander, (Amsterdam)
- 13 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk (Den Haag)
- 15 Lichtfeest (Amersfoort)
- 15 Vrijmetselarij, werken aan dieper inzicht, lezing, Ton Swagerman (Arnhem)
- 15 Gespreksavond (Den Haag)
- 15 Lichtfeest (Groningen)
- 16 *Yoga-sutras van Patanjali*, groepsstudie (Amsterdam)
- 16 Kerstmis – lichtfeest, voor leden (Naarden, St. Michaels House)
- 16 Lichtfeest, voor leden (Rotterdam)
- 16 Het innerlijk bestuur van de wereld, thema-avond en lichtfeest (Zwolle – centrum Lanoe)
- 19 Lichtfeest, voor leden (Utrecht)
- 21 Kerstviering met gezongen mantra's (Arnhem)
- 21 God als Licht, gespreksgroep, Wim van Vledder (loge Zwolle)

Yoga Beyond Fitness

Getting More than Exercise
from an Ancient Spiritual
Practice
Tom Pilarzyk

ISBN 978-0-8356-0863-3
260 pp., paperback
Price: € 16,50

Yoga Beyond Fitness captures the story of American yoga practice today, with special attention given to those who treat it with reverence and wish to explore it as a receptacle of transformative power, for which it was originally intended. Yoga instructor Tom Pilarzyk helps us restore the transformative center at the heart of yoga by showing how to bring greater intention, open-heartedness, and peace into our practice both on and off the mat

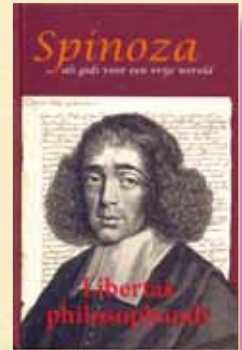
Libertas philosophandi

– Spinoza als gids voor een vrije wereld
Cis van Heertum (red.)

ISBN 978-90-7160-824-7
Gebonden, 350 pagina's
Uitgever: In de Pelikaan
Prijs: € 25,00

De dertien auteurs in deze bundel hebben hun bijdragen voornamelijk geschreven rond het thema 'Libertas philosophandi'.

Spinoza verdedigde de vrijheid om te filosoferen in zijn *Tractatus theologico-politicus*, dat in een aantal edities en vertalingen een centrale plek inneemt tussen de werken van Spinoza, waarvan het catalogusdeel van dit boek door dr Cis van Heertum is verzorgd.

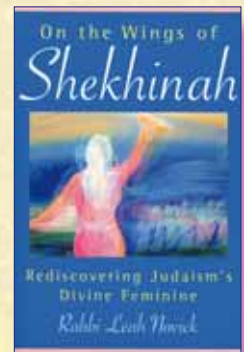

On the Wings of Shekhinah

Rediscovering Judaism's
Divine Feminine
Rabbi Leah Novick

ISBN 978-0-8356-0861-9
256 pages, paperback
Price: € 16,50

On the Wings of Shekhinah takes readers on a guided walk through Jewish history and scripture, revealing along the way the feminine face of God, Shekhinah, a mystical figure that can be found in many traditional world religions but one who, until now, has merely been alluded to by the sages and patriarchal societies.

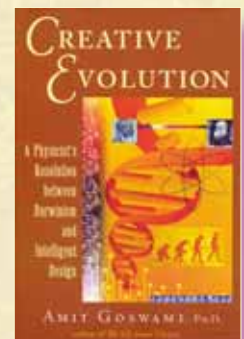

Creative Evolution

A Quantum Resolution between Darwinism and Intelligent Design
Amit Goswami

ISBN 978-0-8356-0858-9
344 pp., cloth
Price € 23,50

Dr. Goswami's central theme is that pure consciousness, not matter, is the primary force in the universe. This view differs radically from mainstream theories that see evolution as the result of simple physical reactions. It also differs from intelligent-design arguments that posit a clockmaker God who fabricated the universe. Biology, Dr. Goswami says, must come to terms with feeling, meaning and the purposefulness of life. The key is the idea of creativity in biological development, which reconciles evolution with intelligent design by a purposive designer.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
tel. (020) 676 56 72; fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl; website: www.theosofie.nl
openingstijden: di. t/m vr. 13.00-17.30, za. 13.00-17.00 uur
een boekenlijst wordt u op aanvraag toegestuurd

Op de Drempel van het Heilige Pad

Een psychologisch commentaar op
Licht op het Pad
Joy Mills

UTVN 2004; 188 blz., paperback
ISBN 978-90-6175-086-4; Prijs € 13,50

Het idee van een heilig pad is in alle religieuze tradities te vinden. Het gaat uit van een doel dat tal van benamingen heeft: Zelfrealisatie, verlichting, moksha, satori, bevrijding of redding. Mills spreekt helder, met ernst en met psychologisch inzicht.

Het Innerlijke Leven van Krishnamurti

Persoonlijke Passie en Eeuwige Wijsheid
Aryel Sanat

UTVN 2005; 416 blz., paperback
ISBN 90-6175-085-7
Prijs: € 19,50

Een boek voor iedere geïnteresseerde in de leringen en de persoon van Krishnamurti. Het werpt een verrassend licht op zijn verhouding tot het werk van de inspirators van de Theosofische Vereniging.

Drie Wegen, één Pad

De Stem van de Stilte, Licht op het Pad en Aan de Voeten van de Meester
H.P. Blavatsky, M. Collins,
Alcyone (J. Krishnamurti)

UTVN 2006; 224 blz., geb.
ISBN 90-6175-088-1
Prijs € 20,50

Drie theosofische standaardwerken in één. Met een korte levensbeschrijving van elk van de auteurs.

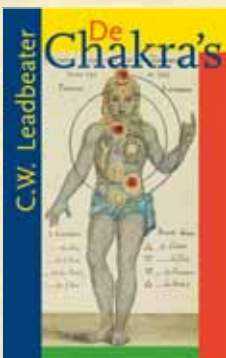

De Chakra's

Leadbeater

UTVN 2007- 7e druk, met verbeterde kleurenplaten
126 blz., paperback; ISBN 978-90-6175-074-1
Prijs: € 15,75

Dit boek is wereldwijd het best verkochte theosofische werk van de afgelopen eeuw. Leadbeater werkte voor het eerst een begrijpelijke terminologie uit over de chakra's - al het daarop volgende werk is op zijn pionierswerk gebaseerd. Het boek bevat het een aantal unieke kleurenplaten van de chakra's, die op aanwijzing van de helderziende auteur zijn gemaakt. De theorie is niet alleen gebaseerd op de helderziende waarnemingen van de schrijver, maar ook worden verbanden gelegd met Indiase geschriften waarin beschrijvingen van deze centra voorkomen.

Doeleinden van de Theosofische Vereniging:

Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

Het onderzoeken van de onverklaarde wetten in de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.